

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS
HRVATSKOG
PLANINARSKOG
SAVEZA

GODIŠTE 93

TRAVANJ
2001

4

IZDAVAČ:

HRVATSKI PLANINARSKI SAVEZ
KOZARČEVA 22, 10000 ZAGREB
TEL./FAX: 01/48-24-142
TEL. 01/48-23-624 (R.D. 8-15 H)
E-MAIL: HPS@ZG.TEL.HR
WWW: PUBWWW.SRCE.HR/HPS

UREDNIK:

ALAN ČAPLAR
SV. MATEJA 7, 10010 ZAGREB
TEL. 091/51-41-740
TEL. 01/66-88-512
E-MAIL: CAPLAR@RUDJER.IRB.HR

UREĐNIČKI ODBOR:

DR. BORISLAV ALERAJ
DARKO BERLJAK
DR. SREĆKO BOŽIČEVIC
VLADO BOŽIĆ
TOMISLAV ČANIĆ
MLADEN FLISS
ZDENKO KRISTIJAN
PROF. KRUNOSLAV MILAS
PROF. DR. ŽELJKO POLJAK

TISAK:

»EKOLOŠKI GLASNIK«
DONJA LOMNICA

ISSN 0354-0650

Travanj 2001

April 2001

Broj 4

Number 4

Godište 93

Volume 93

SADRŽAJ

Željka i Robert Smolec: Korčulom u gojzericama	97
Arsen Milić: Treća sreća na Crnom vrhu	100
Pavao Jurčić: Miris dima	102
Drago Trošelj: Vjetar s Gennargentua	103
Branko Budimir: Podvig na obnovljenom Slavonskom pl. putu	107
Gordana Burica: Zaboravljenom stazom na Biokovo	109
Željko Poljak: Begovač ili bezimena ljepotica	110
Planinarske fotografije Željke Lisak	112
Zlatko Kolarić: Pernati čuvari naših šuma	114
In memoriam: Vlado Mihaljević	117
Planinarske kuće i putevi	118
Darko Berljak: Popusti na cijene noćenja u pl. objektima	118
Planinari koji su obišli Velebit, <i>pripr. Tomislav Pavlin</i>	119
Alpinizam: Marijan Čepelak: Penjačke novosti s V. Kozjaka	120
Zanimljivosti	123
Planinarski tisak	124
Vijesti	126
Humor	128

Slika na naslovnici:

Zeleno jezero pod Triglavom, foto: Željka Lisak

- **ČASOPIS izlazi u 10 brojeva godišnje** (za srpanj i kolovoz, te studeni i prosinac kao dvobroj). Prvi broj izašao je **1.VI. 1898.** kao glasilo Hrvatskog planinarskog društva. Časopis nije izlazio od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948., a od 1949. do travnja 1991. izlazio je pod imenom **»Naše planine«**.
- **PRETPLATA** za kalendaršku godinu je **100 kuna (za inozemstvo 50 DEM)**. Preplata se uplaćuje na žiro-račun br. **30102-678-5535**, pri čemu na uplatnici u rubrici »Poziv na broj« treba **obavezno** upisati svoj **preplatnički broj**, koji se nalazi uz adresu na omotu svakog dostavljenog primjerka. **Novi preplatnici** svoj preplatnički broj trebaju zatražiti od Hrvatskog planinarskog saveza. **Preplata za inozemstvo** uplaćuje se na račun **SWIFT-ZABA-HR XX 25731-3253236**.
- **SURADNJA:** Članci i vijesti trebaju biti **pisani s proredom među recima**, a mogu se slati poštom ispisani, na disketi ili putem e-maila. **Prednost imaju** članci i vijesti popraćeni što boljim izborom **fotografija, dijapositiva, creža i skica**. Ilustracije se na zahtjev vraćaju autorima. Uredništvo zadržava pravo kraćenja i obrade tekstova, posebno za priloge duže od 4-5 stranica.

KORČULOM U GOJZERICAMA

Kako na Korčulanske visove

ŽELJKA I ROBERT SMOLEC, Zagreb

Predstavljamo li obimno hrvatsko planinarskoštivo, jedva da ćemo pronaći ponešto o otoku Korčuli kao planinarskom cilju. Oživljavanjem Hrvatske planinarske obilaznice, među odabranim hrvatskim visovima našao se i vrh Kom na otoku Korčuli. Prilika je to da se i Korčula napokon počne izvlačiti iz planinarskog zapećka u kojem se nezasluženo našla.

Predstavljamo dva planinarska cilja na otoku Korčuli i time pomoći namjernicima da se odluče za obilazak nekog od tih rijetko posjećenih kutaka.

Najviši vrh otoka, iako ne i najviše što u planinarskom smislu Korčula nudi je 568 m visoka Klupca. Smještena je u istočnom dijelu otoka, točnije na istočnom dijelu otočne visoravni, zapadno od mjesta Pupnata. Zahvaljujući neposrednoj blizini glavne otočne ceste, od Korčule preko Žrnova, Pupnata, Čare, Smokvice i Blata do Vele Luke, Klupca je veoma lako dostupna svakome tko ima automobil i spreman je nakratko protegnuti noge. Od glavne ceste samo je četvrt sata blagog uspona po širokoj prosjeci do neizrazitog vrha u »moru« guste mediteranske šume. Malo je teže naći mjesto gdje treba napustiti cestu, jer putokaza nema, a vrh se ne ističe među susjednim uzvisinama.

Dolazimo li vozilom iz Korčule proći ćemo najprije kroz Žrnovo, a zatim uz mjesto Pupnat. Od Pupnata se cesta stalno uspinje nekih 3 km i u oštrijem desnom zavoju, prolazeći kroz mali usjek, doseže svoju najvišu točku, ujedno i jedinu u kojoj prolazi nadmorskiju visinu od 500 m. Automobil treba zaustaviti stotinjak metara prije, na lošijem šljunkovitom ugibalištu s primorske strane ceste. Odavde treba nastaviti pješice u istom smjeru, kratko do najviše točke ceste, a zatim još oko 400 m nizbrdo u istom smjeru. Prije jačeg desnog zavoja treba skrenuti s asfalta udesno na prosječeni put širine šumske ceste. Na pravom smo putu ako na kamenu pokraj ceste nademo

crvenom bojom napisane brojke 130/134. Put je probijen radi pristupa objektu na vrhu i održavanja dalekovoda i može se proći terenskim vozilom. Dalekovod prolazi oko 150 m južno od vrha. Nakon petnaestak minuta laganog uspona put izbija na kameniti proplanak vrha, gdje vam dobrodošlicu može poželjeti i poneka zmija, u našem slučaju neotrovna pjegava crvenkrpica.

Na samom vrhu, odmah do trigonometrijske oznake, manji je zidani telekomunikacijski objekt. Klupca ne pruža očekivani vidik, jer je vrh, iako otvoren i slobodan od raslinja, okružen s nekoliko nižih uzvišenja koja zaklanjavaju pogled. Klupca je zapravo najviša točka niskom šumom hrasta crnike i makijom gusto obrasle valovite visoravni ujednačene visine što se prostire u potpuno nenaseljenom području između mjesta Čare i Pupnata. Na potezu od 4 km nagomilalo se više od petnaest vršnih kota viših od 500 m, od čega ih osam nadvisuje 550 m.

Planinarski je zanimljiviji 508 m visoki Kom u zapadnoj polovici otoka, između Smokvice i Blata. Najistočniji je i najviši vrh u oko 12 km dugačkom lancu uzvisina koje se postupno redaju u smjeru istok-zapad. Iako nije najviši na otoku, Kom s punim pravom predstavlja Korčulu u Hrvatskoj planinarskoj obilaznici. S bilo koje strane gledan uvek se ističe kao izrazit, dominantan vrh stožasta oblika s prepoznatljivom bijelim stjenovitom krunom.

Nekoliko je mogućih pristupa na Kom. Zasad nijedan od njih nije označen, no uskoro će se i na Kom popeti planinarske markacije. Članovi PD »Spivnik« iz Blata već su prokrčili pristup po sjevernom pobočju. Malo je dulji i naporniji od onih s južne strane, a glavna mu je prednost što je pogodan za planinare bez vlastitog vozila i što nije toliko izložen suncu.

Staza počinje u neposrednoj blizini stočne farme u Maloj Kapji gdje se zaustavljaju automobile lokalne linije Korčula-Vela Luka.

Kao orijentaciju za one koji dolaze iz pravca Vele Luke, napominjemo da se polje Mala Kapja nalazi oko 5 km istočno od mjesta Blata. Dolazimo li iz suprotnog smjera, iz Korčule, do Male Kapje imat ćemo još oko 4 km nakon što prođemo kroz mjesto Smokvicu.

Slijedi isprva lagan, mjestimice nešto strmiji uspon po kamenitom, šumovitom terenu koji su proteklih godina poharali šumski požari. Staza se uglavnom drži nekadašnjeg, već desetljjećima zapuštenog puta koji je sada raščišen. Nakon otprilike pola sata uspona put izlazi na malu zaravan. Ubrzo prolazi kraj jame Komoračišće. Otvor jame zjapi u promjeru od gotovo 10 metara, dubina jame još nije utvrđena, ali se procjenjuje da je veća od 80 m. Nakon nešto više od jednosatnog uspona put izlazi na širok, gotovo ravan i lako prehodan greben u neposrednoj blizini vrha. Odjednom se otvara veoma prostran vidik.

Vršni dio Koma čine dvije izrazite glavice povezane spomenutim grebenom. Do tjemena više, zapadne glavice preostaje još samo sasvim kratak stjenovit odsječak. Za uspon je potrebno ukupno oko sat i četvrt hoda.

Sam vrh je prvorazredan vidikovac i unatoč nevelikoj apsolutnoj visini daje ugodaj znatno višeg vrha. Prema sjeveru nesmetan je pogled na polja Veliku i Malu Kapju podno Koma, Korčulanski kanal, otok Hvar u cijeloj dužini i, za jas-

nih dana, na obližnje Biokovo. Na sjeveroistoku strši, 961 m visok vrh Sv. Ilije na Pelješcu, a na zapadu se pogledom prema Veloj Luci i Velalučkom zaljevu zaokružuje predodžba o otoku. Dalje, prema istoku, obzor zatvara središnja visoravan s najvišim vrhom otoka Klupcom.

Planinari s vozilom mogu se odlučiti i za uspon po južnim obroncima Hotina i dolca Dubravice (čeuje se i Dobravice) koji je malo kraći, ali nije uređen. Kao polazište preporučujemo staro i slikovito općinsko mjesto Blato, najbliže veće naselje u kojem se može nabaviti sve potrebno i dobiti prenoćište. Iz središta Blata treba cestom kratko u smjeru Korčule. Odmah po izlasku iz mesta skreće se desno uzbrdo na lokalnu asfaltну cestu koja vodi ponad Blata prema ljetovalištu Prižbi na južnoj obali otoka. Poslije dva oštra zavoja nalazimo se već iznad Blata. Na idućem naglom desnom zavoju ostavljamo cestu koja nastavlja za Prižbu (putokazi) i skrećemo ulijevo na usku asfaltiranu cestu prema Smokvici (nema putokaza). Cesta najprije prolazi pristrankom kratkog, ali dubokog i slikovitog suhog klanca Kovačnog dolca, i nakon otprilike 6 km od središta Blata izlazi iz šume silazeći u poveću udolinu zvanu Lov, prožetu vinogradima i maslinicima. Odmah po silasku u Lov valja skrenuti ulijevo na uzak, samo 2 m širok asfaltni put. Desno se nastavlja cesta prema Smokvici.

Napredujući polaganom vožnjom ostaviti ćemo slijeva, na malom, čempresima urešenom uzvišenju iznad puta, sićušnu crkvu Sv. Antuna. Nepun kilometar od odvojka, na prividnom kraju udoline, nalazi se kamenom zidani spomenik Korčulanskom partizanskom odredu u Hotini, nalik velikom slovu »H«. 20 metara prije spomenika treba skrenuti ulijevo na novoasfaltirani odvojak i njime još nekoliko stotina metara do posljednjih kućica u dolcu Hotini. Na kraju asfaltiranog dijela puta, na manjem proširenju, treba parkirati automo-

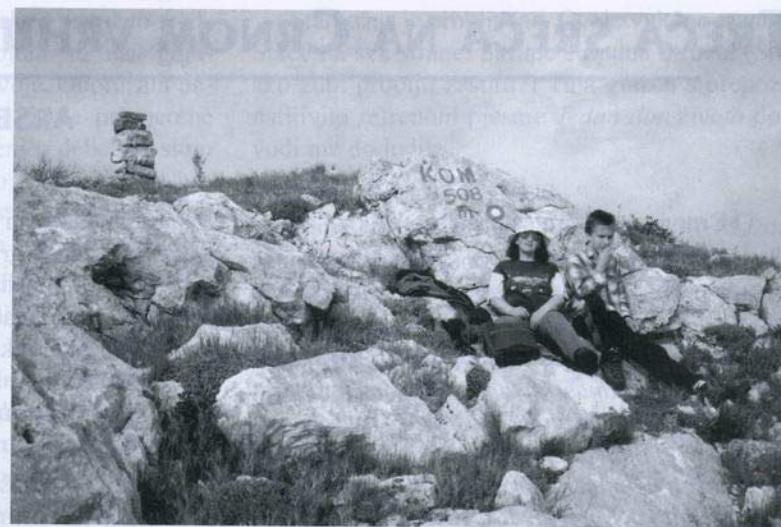

Pogled prema Komu sa jugozapada

bil. Odavde moramo nastaviti pješice istim, no sve lošijim kolskim putem dalje prema istoku, sasvim blagim petnaestominutnim usponom duž plitke vezne udoline do prvih kuća u dolcu Dubravicama. S puta kojim smo došli treba skrenuti ulijevu između dviju kućica i krenuti u smjeru vrha isprva vidljivim puteljkom, koji se ubrzo gubi među kamenjem i grmljem. Bijeli stjenoviti vijenac vrha Koma cijelo će nam vrijeme pokazivati smjer. U početku treba prekoračiti nekoliko suhozida, a potom, uspinjući se sve strmije, slobodno birati smjer kroz kamenjar na greben, stotinjak metara istočno (desno) od više - zapadne glavice vrha. Od okretišta za automobil do vrha potrebno je oko jedan sat umjerena hoda.

Kome se ne žuri, a želi još planinariti po Korčuli, neka se popne na Hum (376 m) iznad Vele Luke, također odličan vidikovac, s austrougarskom utvrdom na vrhu i asfaltiranim dostupom.

Zahvalni su i usponi na Velu stranu (350 m) iznad Blata ili Veli vrh (473 m) iznad Pupnata. I brojne druge uzvisine, zahvaljujući razgibanom reljefu i položaju otoka pružaju upečatljive vidike. Spomenimo još da je otok Korčula iznimno bogat speleološkim pojavama, među kojima prevladavaju jame. Prosječnom posjetitelju dostupno je tek nekoliko lijepih i zanimljivih špilja.

Na vrhu Koma

Važno je naglasiti da je teren potpuno bezvoden i da se izvan naselja i imanja rijetko susreću ljudi. Zbog dvaput teško opožarenog i ne sasvim lakog terena, uspon na Kom iziskuje više pozornosti. Hodač je najčešće prepušten sebi i vlastitoj snalažljivosti.

Za planinarski posjet Korčuli idealni su zimski, proljetni i jesenski dani. Najljepši vidici pružaju se za vedrih zimskih dana kada se na nepreglednom morskom plavetniliu ispred gorostasnog Biokova redaju brojni južnodalmatinski otoci. Proljetne obilaske uljepšat će živopisno cvijeće, a one jesenske, grožđe i masline.

Ljeti redovito vladaju nesnosne vrućine. Tko se odluči da ljetovanje upotpuni kraćim planinarenjem, neka krene u cik zore.

Korčulom u gojzericama? Zašto ne?

NEKOLIKO KORISNIH PODATAKA

Prije polaska na Kom preporučljivo je obratiti se HPD »Spivnik« u Blatu radi dodatnih obavijesti. Kontakt osoba je Vladimir Šeparović, predsjednik društva, tel. 020/85-14-24.

Prometne veze s otokom:

- Svakodnevna autobusna veza sa Zagrebom i Dubrovnikom (linija za Velu Luku).
- Trajektom iz Orebica za Korčulu: 10 puta dnevno

(u turističkoj sezoni 15 puta); trajanje plovidbe: 15-20 minuta

- Trajektom iz Splita za Velu Luku: jednom dnevno (u glavnoj turističkoj sezoni dvaput dnevno); trajanje plovidbe: 3 i pol sata
- Duž otoka svakodnevno prometuje bus Korčula - Vela Luka. Radnim danom polazi 7, subotom 6, a nedjeljom 5 puta.

TREĆA SREĆA NA CRNOM VRHU

ARSEN MILETIĆ, Rijeka

O Crnom vrhu sam se naslušao bajki.

»Znaš, to ti je u takvoj zabiti i divljini, da ćeš znatno prije sresti medvjedu obitelj nego živog čovjeka. A posebno se čuvaj jama oko vrha! Tu su nekada razbojnici bacali svoje žrtve, a duhovi ubijenih još i danas krstare planinom i sanjaju osvetu. Crni vrh je bogu iza nogu, daleko i od Hahlića i od Platka. Uletiš li u nevrijeme i maglu, te zalutaš li u onim gudurama, budi siguran da će se nedjeljni izlet pretvoriti u strašan labirint. A i one utvare baš u takvim trenucima nanjuše svoju žrtvu...«

Znao sam da izvor informacija zna pretjeri-vati, ali ipak nije mi bilo baš svejedno. Pogotovo kada je u knjižici Riječke transverzale ostalo samo još jedno prazno mjesto. Naravno: Crni vrh. I sve se pokazalo (skoro) točno...

Ni danas ne znam što nas je tjeralo da se toga kasnojesenskog dana uputimo na Crni vrh kad je već izjutra sve bilo sivo. Teški oblaci su legli, premda me Tea uvjeravala da iz te magluštine neće biti ništa. Jest, bili smo zaokupljeni traženjem puta. Prvo preko pustih livada oko Platka (tu je još zvonila tišina), zatim bauljanje kroz šumu, gdje su oznake (tada bile) toliko rijetke da bi za svaku valjalo otvoriti šampanjac (tu je već hučao vjetar kroz krošnje). Dok smo pregledavali drveće u potrazi za bijednim ostacima crveno-bijele boje još je bilo dobro, jer je istraživački duh djelovao poput anestezije na nebeske nedače. No, kada je markacija odjednom postala i više nego dobra, postali smo svjesni da je vjetar toliko jak, da jedva napredujemo, da ledene sige vise s drveća i da je studen veća nego u najhladnijem zamrzivaču. Navukli smo svu zalihu robe iz ranaca, ali i to je bilo malo. Zbog toga smo otpisali Crni vrh i, okovani ledom, nastavili prema Hahlićima.

Ali, zašto ne bi bilo malo više poteškoća? Ili, drugačije rečeno: Tko nam je popio mozak da ipak krenemo na svega 100 m niži Primorski Klek? Jer je tu, usput! To vam je: mlado-ludo.

Danas bih u takvima okolnostima trčao u dolinu, a tada smo Tea i ja grabili solidnu uzbrdicu, balansirajući na rubu pada. Nikada prije niti poslije nije mi bilo toliko hladno i čini mi se da nikada kao tada nisam bio toliko užasno svjestan da nas ovaj strašan vjetar može kao od šale razbiti o drveće ili stijenje. »Odleđivanje« kod Davora na Hahlićima je potrajalo. Crni vrh će pričekati bolje dane.

A bolji dani došli su u rano proljeće. Pune livade jaglaca i srne na proplanku. Miris novog života. Kroz klanac Mudnu dol prolazimo kada se zaželimo alpske rekreacije. Kao danas. Ili kada zaželimo probuditi preostale medvjede-lijenčine. Zar ne znate da je stiglo proljeće? Ovo malo snijega što je preostalo istopit će se za koji dan! I stvarno, do Nebesa je tako i bilo, za pokoju grudu. Tu i završava meni poznati teren. Ono dalje će trebati rekonstruirati po Ibrinom pričanju. I, kao za inat, izgleda da je baš taj dio slabije dostupan sunčevim zrakama, tako da je snijega sve više. Usprkos svemu, do orientacijski vrlo važne kućice u samom podnožju došli smo bez poteškoća. Tu bi nam sigurno više odgovarao šank s vrućim čajem nego teška metalna vrata s dva lokota. Ovo drugo je, nažalost, realnost. A još teža stvar je ambijent iza kuće. Teško prohodan teren i za ljetne prilike, pun rupa, djelomično prekrivenih snijegom. I opet nas je gurao istraživački duh... sve dok nisam shvatio da ćemo prije završiti u gipsaonici nego na Crnom vrhu. Da budem sasvim iskren, nisam baš ni siguran koji vrh je pravi. Ova strmina je odvratna, a rodio se i ozbiljan crv sumnje. Što ako je cilj zapravo onaj stožac lijevo? Gdje ste planinari, šumari i pustinjaci? Ma, zapravo mi je jasno da ovuda već mjesecima nitko ne šeta. A bolno sam svjestan da je i drugi pokušaj propao.

Za treći pokušaj trebalo se dodatno motivirati. Ključni problem su kao stjenice dosadni dušebrižnici, koji su nas uvjeravali da po ovoj vrućini poskoci sikću iza svakog kamena. Nakon takvih priča, čovjek zaista poželi da mu se pri ruci nađe

koja doza seruma ili barem kakvo priručno sredstvo. Zlobna propaganda kojom su nas gnjavili iz dana u dan, učinila je svoje. Oboružani debelim štapovima, obuveni u cipele primjerene osvajanju Matterhorna, obučeni u debelom sloju (koji ni šuplji zubi vjerovatno ne bi probili), hodamo i trpimo. Preventiva je stvarno na visini, ali znoj cijedi na sve strane. Za jačanje morala, u podnožju smo se i malina najeli. Ovdje ih očito nitko ne bere. Narasle su u izobilju.

No, zmije nismo izbjegli. Eh, sve bi bilo u redu da se mogu oslobođiti panične reakcije, koja me prati još iz djetinjstva. Tada mi se jedan gole-mi poskok skoro omotao oko noge, i to u vrijeme kada su u okolini još bile krpe snijega. Sjećanje na njegov ledeni pogled podsjeća me na najgoru noćnu moru. Ovaj put je bilo malo drugačije. Zrikavci su pjevali svoje melodije, a i mi smo pjevušili. Onako, za dušu. Pripeka je i kameniscijedila. Ali pamet mi nije odnijela! Ovi zvukovi nisu samo proizvod zrikavaca. Siktanje usred kamenjara zapara mi mozak. ZMIJA!

Stari užas je proključao. Ovaj zvuk me razara. Sikće na sve strane. Škrape su pune otrova. (Što ako zubi probiju zaštitu?) Tiha glazba s prepoznatljivim refrenom pjesme *Jedan dan života* do- vodi me do ludila.

»Moj život je kratak bio...«

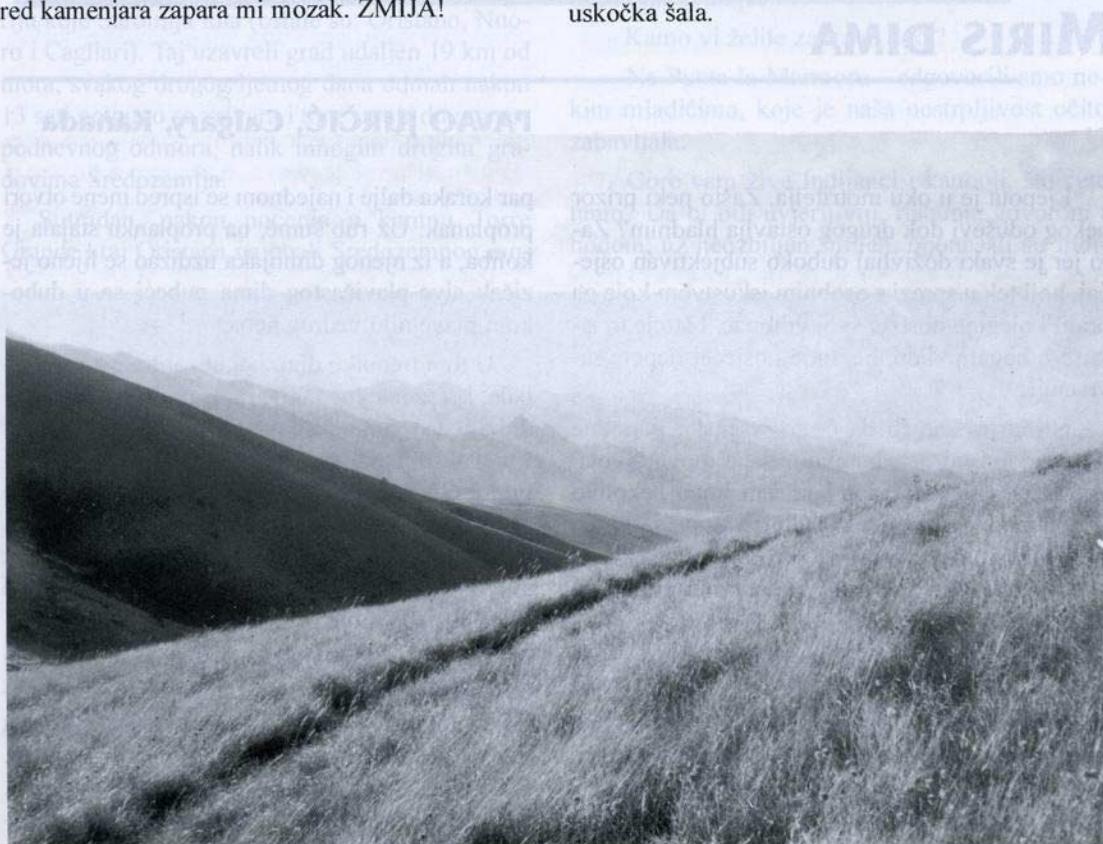
Ajme, da se nisu i duhovi aktivirali? Možda ostaci uskoka? Što ono pomaže protiv zločestih duhova? Češnjak? Ne, to je za vampire. Glogov kolac? Ne, ni to. Gazim li po otrovu? Treba li isisavati ranu? Sumnjuje rupe niču posvuda...

»...i prolazan kao san...«

Oh, još uvijek ne znam je li sve istina.
Nemam iskustva s paklom i vjerujem u sretnu
zvijezdu.

»Hej, ne trči dalje! Ovdje je vrh!« - Tea se oglasila bez grama panike.

Sve je lijepo i mirno. Grobničke Alpe i Gorski kotar. Vrhunci poput uspavanih ljepotica. Ali, taj hladan znoj... Više ne znam je li stvaran ili samo uskočka šala.

MIRIS DIMA

Ljepota je u oku motritelja. Zašto neki prizor nekog oduševi dok drugog ostavlja hladnim? Zato jer je svaki doživljaj duboko subjektivan osjećaj, koji tek u sprezi s osobnim iskustvom koje ga hrani i njeguje dostiže svoj vrhunac. I što je to iskustvo bogatije i dublje, to je i osjećaj ljepote savršeniji.

Nisam ni sanjao da će to jesensko popodne ostati jedno od nezaboravnih dana moga života. Bio je običan radni dan i ja sam imao nekoliko sati slobodnog vremena. Odlučih otići na kraću šetnju u šumu pokraj grada. Krenuo sam na zapad u pravcu prvih brežuljaka i ostavio auto na raskrižju ceste i kolnog puta.

Krenem putem kroz sumu uživajući u paleti prvih jesenjih boja, podajući se mislima koje su spontano navirale. Umirujuća tišina i osama prirode gotovo su me uspavale u hodu, kad u meni zatitira nemir.

Kao kontrapunkt blagom i vlažnom mirisu šume, dotakne me na čas opori miris dima. Pođem

PAVAO JURČIĆ, Calgary, Kanada

par koraka dalje i najednom se ispred mene otvorи proplanak. Uz rub šume, na proplanku stajala je koliba, a iz njenog dimnjaka uzdizao se lijeno jezičak sivo-plavičastog dima gubeći se u dubokom plavetnilu vedrog neba.

U tom trenutku dim, poput zatitrale žice glazbala, iz rezonantne kutije moje podsvijesti probudi bujicu sjećanja na davno proživljene događaje. I u tom trenutku sam bio negdje drugdje. U Zagorju, Gorskom kotaru, Velebitu, svugdje gdje je dim bio pratić mojih planinarskih doživljaja. Proplanak s kolibom je Lubenovačka livada u svojoj neizrecivoj ljepoti, a plavo nebo nad njom je nebo moje domovine.

Zastanem u hodu na tom svetom mjestu gdje se dogodi čudo, jer nisam želio da bilo što pomuti ljepotu doživljaja. U tom trenutku nisam htio da bilo koga sretnem niti da bilo s kime razgovaram. Okrenem se i podem kući sa slikom proplanka, kolibe i dima zauvijek urezanom u stranicu sjećanja mojih najsretnijih doživljaja.

VJETAR S GENNARGENTUA

Naš posjet planinskom biseru Sardinije

KROZ SARDSKU ZEMLJU

Naš pohod po otoku Sardiniji započeo je u luci Santa Teresa na otoku Sardiniji. Pravi cilj našega puta bio je uspon na Punta la Marmoru (1834 m), najviši otočki vrh koji se nalazi u planinskom lancu Gennargentua.

Na tom otoku već u sedmom stoljeću prije Krista živjeli su i unutrašnjim dijelom vladali Sardi, a uz obalni pojas Feničani. U vrijeme vladavine Rimskog Carstva otokom bili su stalni sardski ustanci, tako da je to bio najbuntovniji dio cijelogra Rimskog Carstva.

Na nekoliko sati zastali smo u gradu Sassariju, središtu istoimene provincije, jedne od četiri koje Sardinija ima (ostale su: Oristano, Nuoro i Cagliari). Taj uzavreli grad udaljen 19 km od mora, svakog drugog ljetnog dana odmah nakon 13 sati potpuno se zatvara i tone u mir dugog podnevniog odmora, nalik mnogim drugim gradovima Sredozemlja.

Sutradan, nakon noćenja u kampu Torre Grande kraj Oristana na obali Sredozemnog mo-

DRAGO TROŠELJ, Našice

ra, odvojkom s moderne ceste Sassari - Cagliari skrenuli smo kod San Lurija, a odatle produžili preko Villamora i Laconia do gradića Aritza, smještenog duboko u planinskom području Barbagie Belvi i masivu Gennangentua.

Do tog mjesta vodi prilično strma, ali ugodna cesta uglavnom kroz mediteransku šikaru, te zanimljive ostatke hrastovih i tisovih šuma. Hrastovina je nekada bila rasprostranjena po cijelom otoku, ali je zbog velike eksploracije za sardsku željeznicu rasprostranjenost bitno smanjena. Cesta se ubrzo suzila zbog uskog prostora omedenog visokim liticama i dubokim bujičnim razvalama, a nas je zaokupilo pitanje hoće li naš autobus uopće moći dalje?

- Kamo vi želite zapravo doći?

- Na Punta la Marmoru - odgovorili smo nekim mladićima, koje je naša nestrljivost očito zabavljala.

- Gore vam žive Indijanci i kauboji, što ćete tamo? Da bi bili uvjerljiviji, rukama, govorom i hodom, uz neozbiljan smijeh, oponašali su Indi-

Pozdrav Gennagentu i kampu kod Pina foto: D. Trošelj

jance i kauboje, želeći nas očito zaplašiti, a sebe dodatno zabaviti. Ipak su nam objasnili i kako doći u Desulo, uz upozorenje da se čuvamo tih Indianaca i kauboja.

Prateći visok dio doline Rio Arate vrlo uskom i strmom cestom stigli smo u Desulo, planinsko središte Sardinije s prekrasnom arhitekturom. Cilj nam je bio doći na Tascusi pass, a odatle doći refugio S. Arena i, konačno, sam vrh.

Prišao sam nasumce jednom mlađom muškarcu, zamolivši ga da pođe s nama i pokaže nam put do prijevoja i odatle pravac prema planinarskom domu. Njegova majka i sestre dugo su se protivile mojoj molbi, ali kad je krenuo sa mnom prema automobilu samo su me još prekorno pogledale i nešto nejasno mrmljale. Sjeo sam uz Fabrizia (tako mu je ime), a iza mene se smjestio njegov priatelj. Obojica su bili izvorni Sardi, što je bilo jasno ne samo po govoru već i po izgledu. Kada sam rekao da sam Hrvat obojica su bili iznenadjeni i to su vrlo temperamentno prokomentirali. Lagano se vozeći izmjenjivali smo neke osnovne riječi na hrvatskom i sardskom jeziku.

Zadubljen razgovorom nisam imao vremena gledati u ponor iznad kojeg je smješteno selo, kraj kojeg su šume bogate kestenom i lješnjacima. Stali smo na prostoru gdje se svakog ljeta održava svečanost - "fešta" Madona della Neve, u kojoj uvijek sudjeluju povorke s bogatim i slikovitim nacionalnim nošnjama. Bilo mi je jasno da su ovdje fešte duboko ukorijenjene, gotovo poganske, tradicionalne, koje tako predstavljaju sardsku kulturnu stvarnost. Tu nas je stigao i naš autobus.

KAUBOJI I PASTIRI S MOBITELIMA I AUTOMOBILIMA

Sardinija, iako je uglavnom brdovita regija, nema pravih planinskih lanaca kao što su Alpe i Apenini, već su to skupine odvojenih masiva. Malo niže od središnjeg dijela otoka je Gennargentu, masiv s najvišim vrhom Sardinije »Punta la Marmorom«.

Tišinu koju smo zatekli to kasno popodne naorušavali su samo zvukovi stada ovaca, krava, koza i već zaboravljenog rzanja konja.

Skupina zelenog drveća skrivala je ugodnu planinsku građevinu. Otvoren ulaz na jednostavnoj drvenoj ogradi svjedočio je da se vlasnik nalazi blizu. Jak prasak biča okrenuo nas je na stranu odakle je dolazio. Niz strmu planinsku padinu obraslu niskim žbunjićima silazio je čudan jahač na crnom konju, sličan gauču, a na neki način i kauboju, zanimljivo odjeven, s lijepim čizmama. Onizak, crne puti i ozbiljnog lica upitao nas je, opet na sardskom, što želimo. Bio je to Pino na kojeg nas je uputio Fabrizio. Vrlo rado, zajedno sa stidljivom suprugom i radoznalim malim sinom Matiasom, pružio nam je za sve naše potrebe ugodno gostoprinstvo.

Karakteristike Gennargentua jednake su brojnim drugim planinskim masivima; nenaseljenost i veliko siromaštvo šumom. Na tom širokom planinskom prostoru preživljavaju hrast, crnika, kesten, patuljaste borovnice, majčina dušica i neke endemske vrste, a od predstavnika faune najpoznatiji su kraljevski i Bonelli orlovi, kraljevski sokol, europski supovi, trepeteljke, bjelorepke, divlje svinje, lisice, kune, divlje mačke, lasice, zečevi i druge vrste.

Za sat i po došao sam do prijevoja ne primjećujući da je sunce koje mi je bilo iza leđa, zašlo za planinske vrhove. Kada sam s prijevoja ugledao željeni vrh, pošao sam nazad ubrzano. Odjednom me trgnuo zvuk automobila koji je prolazio. Prošavši me već, naglo je stao, a iz njega je izašao mladić držeći u jednoj ruci mobitel, a u drugoj pušku. Gledao me začudeno, a kada sam se predstavio i rekao da sam iz Hrvatske umalo mu je ispaо mobitel iz ruke od iznenadenja.

- Nikada nisam vidio i sreo Hrvata, a imam 24 godine! - još se uvijek čudeći, povjerljivo mi se obratio.

- Nisam ni ja do prije tri dana video Sarde, a imam puno više godina - pokušam mu uvratiti.

Sada mi je bilo jasno da su kroz velik dio ove planine napravljeni puteljci obično po grebenima ili uz bočnice, po kojima se kreću pastiri u malim automobilima, te zahvaljujući njima i mobitelima imaju bolji uvid u kretanja svojih stada, mogućnosti pojila, pojave nevremena i drugih bitnih saznanja o kojima ovisi uspješnost ovog posla i načina života.

Ponudio mi je, a to sam odmah i prihvatio, da me vrati automobilom u naše taborište kod Pina.

Moje prijatelje što su se već dobro raskomotili kod Pina razveselilo je još jedno novo poznanstvo. Do kasno u noć kod Pina je navratilo još nekoliko pastira u automobilima i s mobitelima. Uskoro smo svi zaspali omamljeni doživljajima, ovom visinom i ugodom tišine, koju je melodično prekidao zvuk zvona planinskog života i glasno rzanje konja koji su prolazili uz samu ogradu našega kampa.

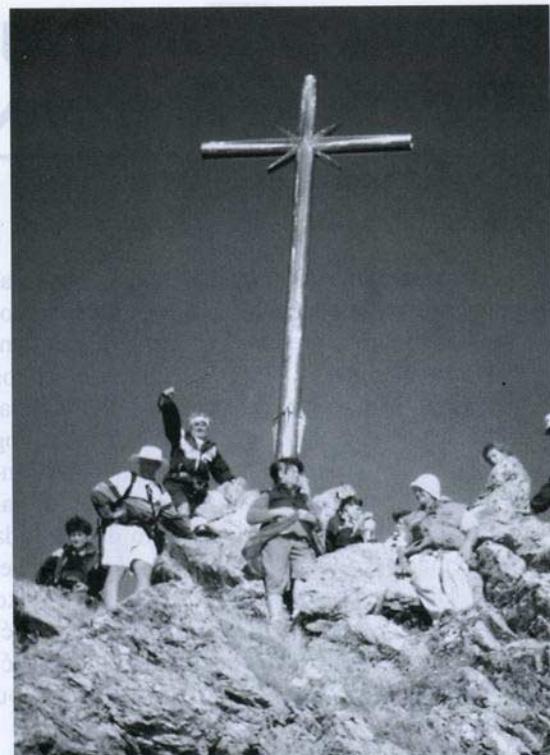
PUNTA LA MARMORA (1834 m)

Odmorni i posebno motivirani kretali smo se prema vrhu. Visoki križ na najvišem vrhu (koji je za 3 m viši od Sinjala na Dinari) iduća dva sata bio nam je točan i siguran putokaz.

Prolazeći dugom planinskom stazom jasno se uočavalo da su uz ovaj masiv vezani masivi susjedne Barbagije i Supramontija, koji se svi skupa spuštaju do mora čineći zajedno zaljev strmih i nepristupačnih obala. Krajolik je vrlo raznolik (strmi pašnjaci, male oaze šuma, vulkanske stijene, kanjoni, udoline, litice i klifovi). Ispod vršnog grebena kojim smo prolazili stvoren je golem ljevak, vrlo sličan onom od Vratnika prema Senju.

Prilično usporenim kretanjem stigli smo do prijevoja, gdje nas je u novoj »zasjedi« čekao vjetar još snažniji i uporniji nego prije. Prvi dosegnuti niži vrh, kao i oni ispod kojih smo prolazili, okruglasti su, kameniti, jalovi i izudarani očito čestim snažnim vjetrovima, a mnoge druge naznake ukazivale su da je cijeli ovaj kraj stalno pokriven snijegom tijekom zimskih mjeseci. Ubrzo smo stajali na impozantnom najvišem vrhu Sardinije. Vjetar koji je urlao uspio je neke od nas srušiti. Poneki su se čvrsto držali za visok metalni križ. U sigurnosti zavjetrine nekoliko metara ispod vrha, promatrali smo istočnu obalu i more koje okružuje otok.

U jednom trenutku snažan nalet vjetra bacio je nekolicinu planinara na kamene izbočine vrha. Uplašeni, s primjetnim bolom, vratili su se u sigurnost zavjetrine, smijući se kao da su upravo kušali poznatu sardinijušku travu koja zna biti uročnik neobičnog sardinijanskog smijeha. Sada smo se smijali svi, ali se taj sardski i naš stvarni hrvatski smijeh, kao zajednički gubio i prodirao u sv-

Punta la Marmora

foto: N. Kušenić

ku šupljinu Gennargentua.

Istim putem vratili smo se u sigurnost Pino-vog doma. Na ulazu u njegov kućni posjed, vjetar je, kao da se dogovorio s Pinom i njegovom neupitnom dobrotom, potpuno stao.

ZLATNI PRSTEN PUTOA

Zapadnu obalu Sardinije i vode Tirenskog mora dohvatali smo nakon bezbrižne i zanimljive vožnje kroz sardinijušku unutrašnjost. Nažalost nismo uspjeli svratiti u Nuoro, grad pun zanimljivosti, smješten između brda Ortabene (955 m) i Lollove (795 m).

Grad i luka Olbia pružili su nam radost cjelovečernje šetnje, odmora, ugode saznanja i potvrde uspješnog završetka planinarskog puta. U pola noći otplovili smo prema talijanskom poluotoku, da bismo se već idućeg jutra iskricali u povjesnoj Civita Vecchia. Za nekoliko sati ponovo smo se našli u Firenzi, gdje smo stavili zlatni prsten ovom putu sa svadbenim ukrasima Korzike i Sardinije.

PODVIG NA OBNOVLJENOM SLAVONSKOM PLANINARSKOM PUTU

BRANKO BUDIMIR, Našice

Dana 1. srpnja 2000. godine na 25. sletu planinara Slavonije održanom kod planinarskog doma »Petrov vrh«, predstavljen je novi, oživljeni Slavonski planinarski put. SPP je ustanovljen još 1958. godine, a polazi od Londžice kod Našica, preko Orahovice, Jankovca, Zvečeva, Petrovog vrha, pa do Brezovog polja - kao »najviše bundeve Slavonije«, visoke 982 metra. Postojeća trasa SPP-a proširena je na Dilju tako da put sada ide prema Đakovu od postojeće početne točke, zatim Diljem prema Sl. Brodu, na pleterničko gorje, te na Požešku i Babju goru, završavajući kod pl. doma »Omanovac«. Izazov je tu: prijeći novi Slavonski planinarski put odjednom - »u komadu!«

Dom »Jankovac«

foto: I. Kramarić

»Strikan« i »Nećak« - Mihael Kušanić i ja - članovi PD »Krndija« iz Našica - krenuli smo iz Londžice prema jezeru Boroviku 31. srpnja.

Pripremajući se za ovaj podvig najviše smo pričali o psihičkim elentima puta, te smo se na koncu složili da će vrućina te duljina puta uvelike određivati naše ponašanje. Poslije, u putu, pokazalo se dobro što smo se unaprijed »kodirali«.

U planinarski dom »Borovik«, koji održava PD »Đakovo« stižemo u 19 sati. Sam dom nalazi se uz istoimeni jezero, malo uvučen u šumu. Uz čaj od mente raspravljamo o dionici za sutrašnji dan. Put nas vodi do planinarskog doma »Duro Pilar« kod Slavonskog Broda.

Rano ujutro krećemo na put. Kada je sunce odskočilo, uviđamo da će nam vrućina i sparina biti najveći »neprijatelji«. Male neprilike s markacijom na polovini puta - u dom stižemo s tri sata zakašnjenja. Sve u svemu - dobro je. U domu nas dočekuje Mijo Šoš. Uz okrjeput razgovaramo o Dilju i brodskom gorju.

Sutradan, rano ujutro, ostavljamo dom. Za sat i po stižemo na jezero Petnju. Jezero se nalazi iznad Sibinja. Budući da je nekada bio odličan aktivni ribolovac - jutarnjim, odnosno noćasnjim ribolovcima Tomislavu i Petru. Strikan razvezuje ribarske priče o tome kako je ribario po Savi, Dravi, raznim jezerima, kad je najbolje za lov na pojedinu vrstu, o svojim ribljim trofejima. Dakako, i o svojim ribljim specijalitetima.

Opraštamo se od ribolovaca i domara Marka te oštrim usponom od jezera krećemo prema selu Gregurevićima, u koje stižemo za četiri sata. U selu Grižićima presjecamo cestu Pleternica - Brod. Slijedi živopisno selo Lovčići, pa Brodski Drenovac. Od Grižića SPP se »gubi« u poljima, brežuljcima, voćnjacima.

Stigavši u brodski Drenovac, ulazimo u dolinu rijeke Orljave kojom prolazi prometna veza

Pleternica - Nova Kapela. Prelazimo Orljavu i stižemo u Ratkovicu, a uvečer stižemo i u Klašnice - mali raj pleterničkih planinara. Ljupko izletište s igralištem, njihaljkama za djecu, živopisni buhar, dvije kuće s ležajevima, dva mala ribnjaka, i jedan mali, neprimjetni sretni potočić, kao iz neke davne lijepo priče.

Slijedi večera i priča s Mirom Mesićem o prijedenom putu i priče o zajedničkim prijedenim putovima, te spavanje.

Kako smo pogodili da će i treći dan biti lijep, prekrasan, vruć! Krećemo u 7 sati. Danas spažamo pleterničko gorje s Požeškom gorom. Dolazimo na Šabanov orah (niti Šabana, niti oraha). Slijede Laze, Vrhovci Crkveni. Konačno ulazimo u šumu, krećemo se prema Maksimovom hrastu, najvišem vrhu Požeške gore (i ovdje - niti Maksima, niti hrasta). Do Maksimovog hrasta vodi dug uspon od Vrhovaca Crkvenih.

Ispod vrha druga Maksima i njegovog hrasta izvor. Sjedimo na izvoru i razgovaramo.

- Strikane, idemo kupiti ovaj izvor, prodavat ćemo vodu.

- Nećače, vidim ja da je tebi vrućina dobro udarila u glavu.

- Striko, da je vrućina velika, slažem se, a znaš li da međunarodni bogataši, već sada uveliko kupuju, po svijetu, izvore pitke vode, te da će najtraženija i najprodavanija roba biti voda.

- Ma nemoj! A, tko je to tebi rekao? Odakle tebi te spoznaje?

- E, moj striko, šapnuo mi onaj pametni indijanski poglavica. A, taj ti je indijanski poglavica bio genijalac. On je već davno uputio poruku čovječanstvu, sažeto je rekao: mi čuvamo prirodu, priroda čuva nas, odnosno, mi ne čuvamo prirodu, priroda čuva nas. I sada se svemu čudimo što nas nalazi - sasvim je normalno da priroda ne trpi ovakvo ponašanje čovjeka prema sebi.

- Mali, vidim ja da ne mogu s tobom - natoči vode i krećemo dalje.

- Striko, sada se svijet, još uvijek, dobro tuče za naftu, ali će se mnogo više tući za ovu tvar bez boje, mirisa i okusa - vidjet ćeš!

Slijedi spuštanje oko 300 metara s Maksima na Piljanu, odnosno prema cesti Požega - Nova

Na Kapovcu

foto: I. Kramarić

Gradiška, te na Strmac. Strmac. Vide se nemili biljezi rata. Sutradan, oko podne nalazimo se na Brezovom polju. Tu dobivamo Boru i Vinka - strmačke planinare za vodiče do Omanovca.

Pred nama velik, dubok Psunj. Priča Vinko, dobro nas iznenadjujući, da na Psunju žive mufloni. Mufloni u Slavoniji! Zašto ne?! Predvečer dolazimo pred dom »Omanovac«. Pred domom »more« kupina. Sam dom uvelike je iznutra uništen. Rat ne zaobilazi niti planinarske domove. Osobito one lijepе.

U Omanovcu smo prespavali, a sutradan nas je Boro prebacio do Pakraca. Slijedi opskrba namirnicama. Vlakom stižemo u Daruvar, tada nas Narcis prebacuje do doma »Petrov vrh«. Naime, dionica Omanovac - Petrov vrh nije ucrvana, odnosno ne čini novi SPP. U domu slijedi kratak razgovor, te u 12,15 krećemo u smjeru Vranog kamena. Ovo je naš peti dan.

Sutradan krećemo prema Jankovcu. Asfaltnom cestom dolazimo na Zvečovo. Negdašnji ho-

Planinarski dom »Petrov vrh«

foto: I. Kramarić

tel, danas je potpuno uništen. Samo jata lastavica razdragano cvrkuću na preostalim žicama.

Upoznajemo obitelj Krmpotić. Kupujemo pet godina stari »doping« (slavonsku šljivovicu). U ugodnom razgovoru pričaju nam o ratu na ovim prostorima. Saznajemo da 13 ljudi živi u Zvečevu.

Mi nastavljamo prema Lomu, Visokom vrhu, Papuku, Ivačkoj glavici. Ivačka glavica, omiljeni vrh požeških planinara (913 m) lijepa kao i uvi-jek. Pruža se prekrasan pogled na dobar dio Slavonije. S ove točke, kada je pogodno vrijeme, sasvim lijepo se vidi Aršan u Mađarskoj i TV toranj iznad Pečuha. Ostavljamo i jedinstvenu Ivačku glavicu, te za nekoliko sati stižemo na Jankovac. Nedjelja je. Imamo mnogo izletnika. Priča s osječkim planinarima.

I Jankovac je u ratu iznutra prilično uništen. Vjerujem da će osječki i slavonski planinari iznaći načina da se dom popravi jer, jednostavno, Jankovac i njegova uža i šira okolina je neponovljiv biser Papuka i Slavonije, koji svojom ljepotom privlači. Nije slučajno da je svojom ljepotom nekada davno privukao i plemičkog »osobenjaka« grofa Jankovića.

Sedmog dana krećemo prema Češljakovačkom visu, Javoru, Tromedi, Kapovcu.

Na Javoru uništena šuma - od orkanskog vje-

tra prošle godine. Umjesto hrastova i bukve, sada na tom mjestu raste kupina, bagrem, razno raslinje. Sada se već osjećamo umorno i iscrpljeno.

- Nećače, jesli za jedno »sirotinsko« pivo?

- Zašto ne, ali koliko ja vidim, nigdje nema konobara, a dobro znam da nemaš ništa slično u rancu.

- E, moj nećače, da te striko nešto poduci! Okreni se prema vjetru i pij! U zdravlje!

Spuštamo se s Kapovca niz Ružica-grad na jezero u Orahovici. Konačno, danas će biti vremena za veći odmor i kupanje. Dočekuje nas prijatelj Ivica iz Orahovice s toplim jelom i pravim pivom. Kako je lijepo živjeti! Koliko ljepote u malim, jednostavnim, običnim stvarima. Zašto u svakidašnjem životu nisam sposoban primijetiti sve te male, obične, zadivljujuće stvari?

Te noći spavamo na klupama ugostiteljskog objekta. Divna zvjezdana noć. Bliži se kraj puta. Sutra je zadnja dionica: Orahovica - Londžica.

Ujutro krećemo prema Duzluku, pa prema manastiru sv. Nikole, Petrovom vrhu, Dobroj vođi, Bedemgradu, Londžici. Uspevši se na Petrov vrh, prisjećamo se da smo tu nas dvojica, Drago i Mirko, 1. siječnja 2000. bili već u pola dva ujutro.

U 14.17 sati dolazimo u Londžicu. Krug je zatvoren - čekamo vlak za Našice! Nakon sat vremena nalazimo se na Strikanovoj terasi, primamo čestitke od gospode Ruže i Melite.

- Vas dvojica ste stvarno bedaci - 8 dana po ovoj vrućini i sparini hodate kao da vam je sila.

Slijedežemo ramenima i nazdravljamo prisutnima, znajući da Ruža nije mislila baš ozbiljno.

A, što sada reći na kraju? Možda, samo ovo: jednostavno, bio je to akt volje. Osjećali smo potrebu da prođemo i ono što nam je »na dohvati ruke« - Slavonsko gorje.

ZABORAVLJENOM STAZOM NA BIOKOVO

Iz Basta na Svetog Iliju

GORDANA BURICA, Split

Nedjelju 18. veljače 2001. odabrali smo za uspon na Sv. Iliju (1642 m), drugi po visini vrh na Biokovu. Odluci je pridonijelo predivno zimsko vrijeme. Sunčan i buran dan i produženo danje svjetlo, bili su nam garancija da ćemo taj put i povratak obaviti za dana. U grupi je bilo četvero planinara.

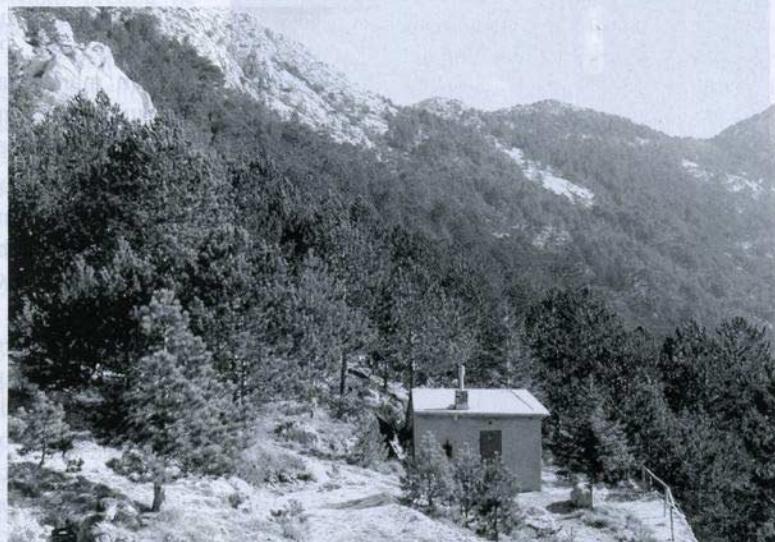
Krenuli smo iz Basta, malog podbiokovskog sela, ujutro u 7 sati. Po izlasku iz automobila dočekala nas je svježa biokovska bura. Dobro odjeveni, krenuli smo markiranom stazom koja započima na rubnom dijelu naselja. Putem smo ubrzavali korak i topla odjeća postala je višak. Nakon pola sata stigli smo do izvora, osvježili se ledenom vodom i produžili dalje. Staza se sve više penjala uzbrdo, a pod nogama smo osjećali početak sipara s kojeg smo se polako udaljavali, odvojivši se s markacije prema staroj stazi za Osićine. Spomenuta staza napušta sipar i oštar uspon na Motiku vodi nas kamenom stazom prema šumi ispod Osićina. Oprezno smo slijedili staru, napuštenu stazu, koja je u davna vremena najvjerojatnije bila ponegdje i građena. Vidi se to i po nekoj ugrađenoj stubi i parametno odabranom pravcu, kroz najlakše prolaze. Ali i priroda radi svoje. Ni kameće nije vječno. Zna se i ono negdje odlomiti. Tako smo naišli na gromade, koje su se odronile s visokih litica i zatrpele dio staze. Ulazak u šumu, uzbrdicu nije ništa smanjio, ali bilo nam je lakše krenuti dalje, budući smo se okrijepili pogledom na svu onu ljepotu što smo je ostavili iza sebe - oštре litice obavijene blagom sumaglicom, uspavani Bast, more i obalu spojene u jednu razglednicu.

Šumska staza znala je ponegdje biti varljivog pravca, pa smo na mnogim mjestima postavili čuljke (kamene markacije), kako bismo drugima olakšali put.

Gotovo tri sata penjali smo se do Osićina. To je prijevoj na kojem se nalazi lijepa lovačka kućica, za koju je šteta što je zaključana. Rijetki planinari i prolaznici ipak bi trebali biti nagrađeni upotrebotom te kućice. Na toplini sunca i oslabljenoj buri, kratko smo se odmorili, a onda krenuli markiranim putem, istočno kroz borovu šumicu prema Sv. Ilijii.

Nakon pola sata, ponovno izlazimo na proplanak, gdje nas dočekuje jača bura, a put vodi prema zapadu, još oko sat i pol do vrha. Okretanjem u spomenutom pravcu, pred nama puca pogled na vrh kojim dominira crkvica. Iz daljine se vidi da ima krov i to nas veseli. Nečije marljive ruke i to su popravile, jer ovog ljeta nije ga još bilo.

Sada smo već bili na sjevernoj strani i krpe starog snijega nisu nas začudile. Neugodno smo se iznenadili kada smo pod nogama osjetili da je

U srcu Biokova

foto: Salvatore Milano

taj snijeg smrznut i da se kliže. Budući da smo mi samo obični planinari, opremu za zimske uvjete nismo imali i nije bilo moguće nastaviti put samo sa štapovima, bez dereza. Tim više, što su otoci zamrznutog snijega ležali upravo na stazi. Naša junačka srca ipak su nas odvela još stotinjak metara prema prijevoju s kojeg smo imali potpun pregled staze. Cijela padina, čijim vrhom prolazi staza, bila je gotovo bijela i vjerljivo zamrznuta. Crni bor idilično je i zeleno gospodario na tom

bjelilu. Shvatili smo da ne smijemo riskirati i da se trebamo vratiti.

Sv. Ilija sve više je ostajao iza nas. Vraćali smo se istim putem. Ručak ispred lovačke kućice i nizbrdo. Sumaglica je bila još veća, bojimo se hoće li snimci uspjeti.

U Bastu smo bili oko 15, 30 sati. Pijući kavu na rivi u Baškoj Vodi, već smo se dogovarali o ponovnom usponu, zaljubljeno gledajući u sivilo impozantnog i divljeg Biokova.

BEGOVAČA ILI BEZIMENA LJEPOTICA?

Kotlina između Bjelolasice i Bijelih stijena još je bezimena

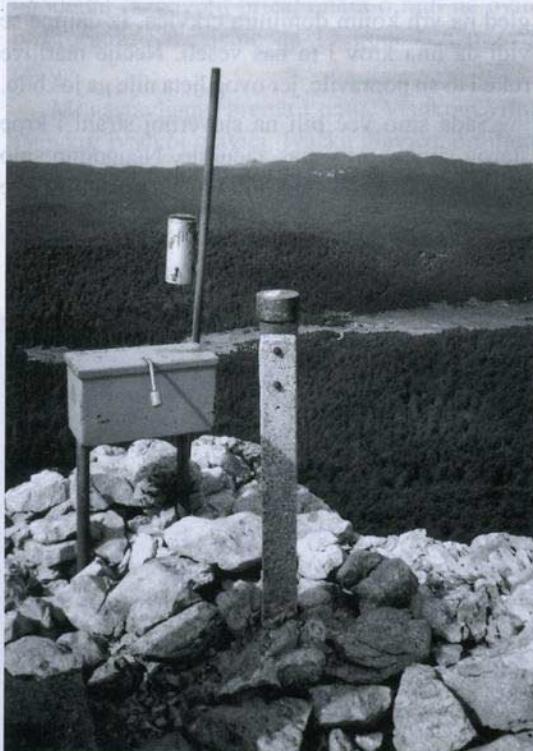
prof. dr. ŽELJKO POLJAK, Zagreb

Već stotinu godina, otkad je lugar Jakob Michelčić otkrio Dragutinu Hircu i njegovu društvu put na vrh Bijelih stijena, planinare svojom ljepo-

tom oduševljava ono golemo korito ravna dna između Bjelolasice s jedne te Bijelih i Samarskih stijena s druge strane. Ta šumovita uvala prosječno malo viša od tisuću metara, široka je 3-4, a dugačka desetak kilometara. Njezina je ljepota u prekrasnim crnogoričnim šumama i ravnim zelenim proplancima. Iako se već cijelo stoljeće iz nje nesmiljeno izvlači golema količina posjećenih stabala, ona kao da je neiscrpna.

Uzduž te uvale prolazi prastara Begova staza, danas cesta, a usporedno s njom još nekoliko šumskih cesta. Planinari su je također iskrižali svojim markacijama. Neke vode do vrhova na njezinim rubovima, druge povezuju vrhove s jednog i drugog ruba.

Začudo, to golemo prirodno korito, iako oduševljava ljepotom prirode svakog prolaznika, ostalo je do danas bezimeno. Tek se poneko zapita, gledajući ga s divljenjem, primjerice s vrha Bjelolasice, kako je toj ljepotici ime. U tom je pogledu ona neobično slična velebitskoj Štirovači. I tamo se prostrla golema i sa svih strana zatvorena dolina slične dužine i širine, i tamo samo pojedini njezini dijelovi imaju svoja imena, i tamo nije bilo zajedničkog imena sve dok 1927. Štirovača nije bila proglašena nacionalnim parkom (prvim u našoj državi!) zahvaljujući predsjedniku tadašnjeg Hrvatskog planinarskog društva dr.

Pogled na Begovaču foto: Željko Poljak

*Begovo korito ili Begovača - s vrha Bjelolasice**foto: dr. Željko Poljak*

Ivanu Krajaču koji je postao ministar u jugo-slavenskoj vladi pa progurao status nacionalnog parka na neobičan način - finansijskim zakonom!

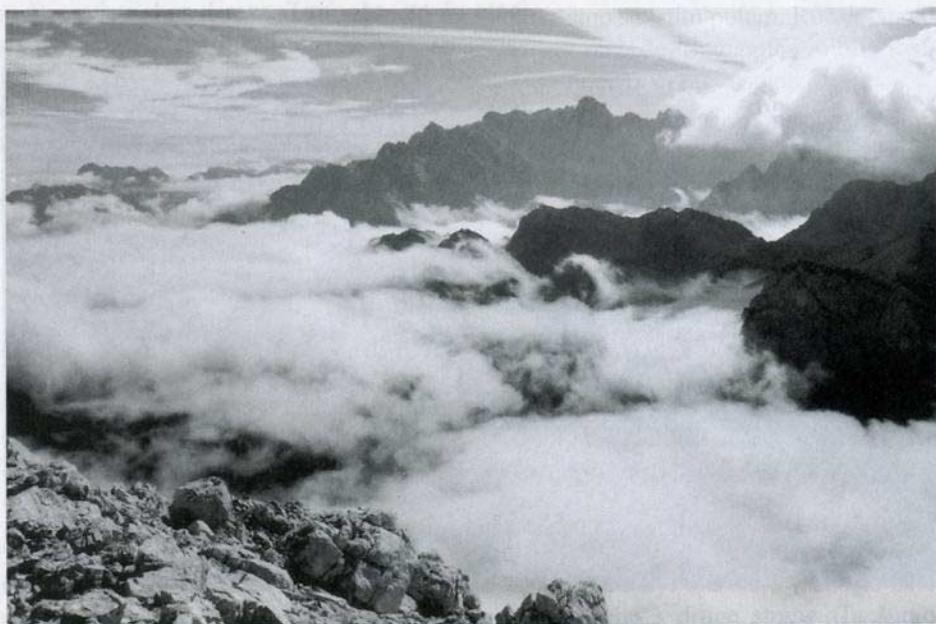
Krajačev planinarski drug i moj prezimenjak dr. Josip Poljak dvije godine poslije toga u svom »Vodiču po Velebitu« piše: »Kako uredba ne određuje prostor nacionalnog parka na Štirovači, ovdje bih mogao napomenuti, da bi valjalo pod opseg nacionalnog parka Štirovače uzeti cijeli dio doline s njenim okolnim stranama, dakle Štirovaču, Jovanovića padež, Crni i Borovac Padež sa Manitim brdom sve do početka Klepine dulibe, što sve zajedno sačinjava jednu nerazdruživu cjelinu vanrednih prirodnih krasota i zdravog podneblja.« (Zagreb, 1929, str. 148). Poljakov prijedlog prihvatio sam sastavljujući 40 godina poslije njega svoju knjigu »Velebit« (Zagreb, 1969.), a mahom su ga prihvatali i drugi posjetitelji Velebita.

Te iste riječi što ih je davno napisao Josip Poljak mogle bi se doslovno prenijeti na kotlinu u kojoj je ovdje riječ, samo je pitanje kako ga nazvati. Budući da kroz cijelu dolinu prolazi stoljetna Begova staza (danasa cesta), koja povezuje Ja-

senak s Mrkopljem i Begovim Razdoljem, nazvao bih tu kotlinu, po uzoru na Štirovaču Begovačom. Razlika je u tome što se u Štirovači proplanci nazivaju padežima, a u Begovači poljanašima, a upravo te poljane najljepši su njezini biseri, počevši od Matić-poljane preko Vrbovske, Okruglice, Duge, Žute i Rapavice do Gomirkovice. Planinarski vizionar Želimir Kantura (1936-1994) jedan je od rijetkih koji se ovome koritu divio jednakom kao i okolnim vrhovima te je na svoj poznati mobilizatorski način tri godine prije svoje smrti pokrenuo izgradnju drvenog skloništa na Okruglici poljani, na spojnom putu sa Samarskih stijena na Bjelolasicu. Kada teško bolestan nije više mogao do okolnih vrhova, prolazio bi tom dolinom od poljane do poljane. Znajući da mu je život na izmaku, želio je po posljednji put uživati u ovozemaljskom raju gdje je zajedno sa svojim sljedbenicima proveo najljepše dane svojega života.

Ove sam retke napisao kao opravdanje zato što će se u novom izdanju vodiča »Hrvatske planine« naći Begovo korito ili Begovača kao posebno imenovana cjelina. Ona to zaslужuje!

PLANINARSKE FOTOGRAFIJE ŽELJKE LISAK

NA SLIKAMA:

LIJEVO GORE: Pogled s Ponce na Jalovec

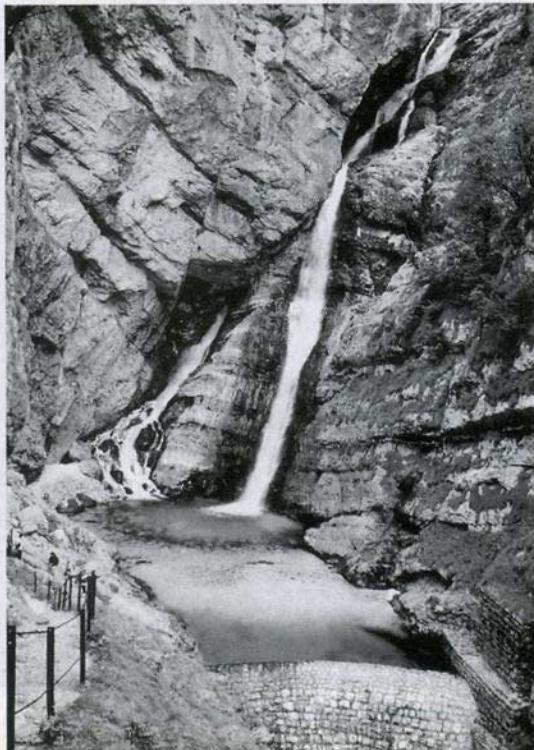
GORE: Na putu za Prisojnik

DESNO GORE: Jalovec sa Slemenom

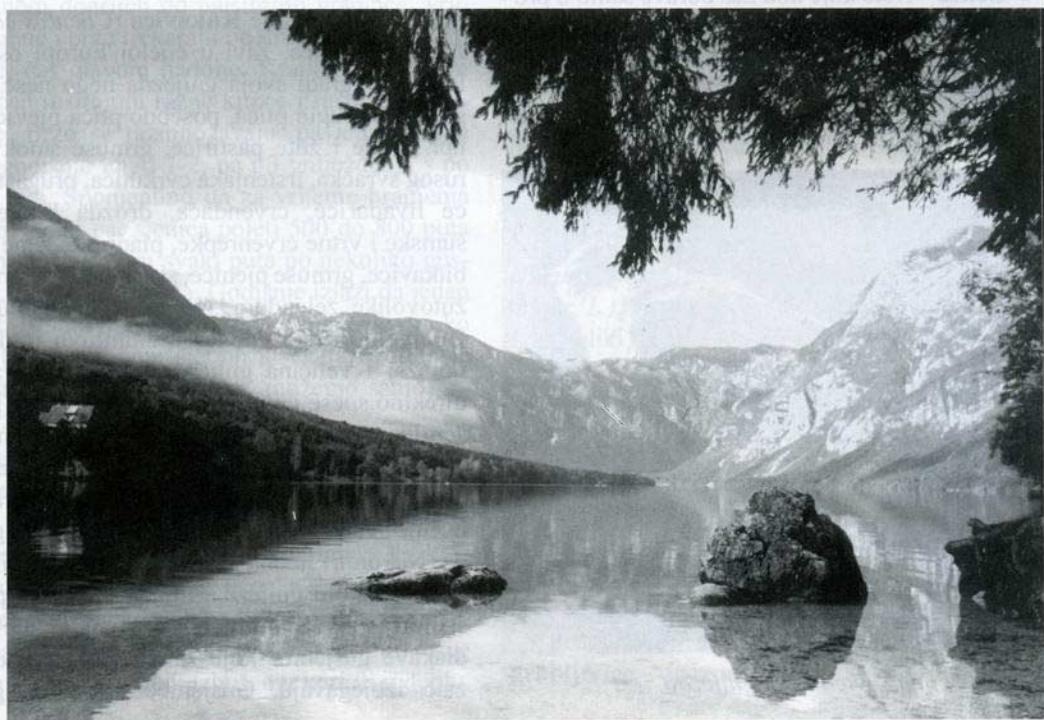
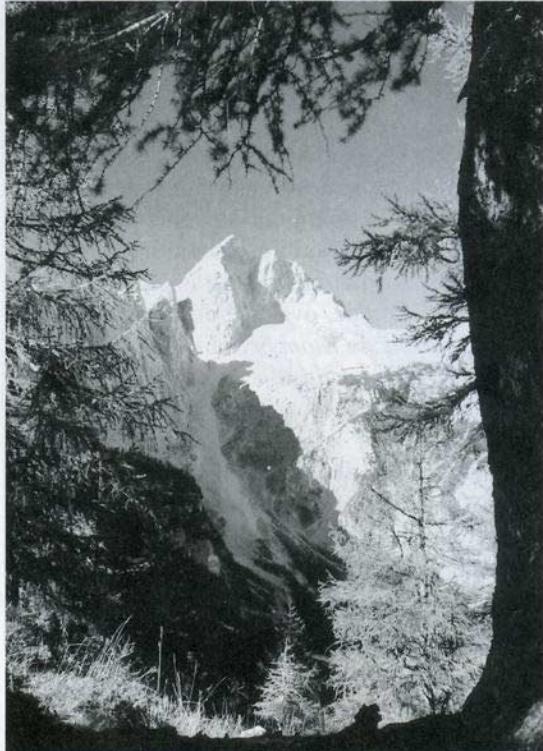
LIJEVO DOLJE: Slap Savice

DOLJE: Odmor na vrhu Visoke Ponce (2274 m)

DESNO DOLJE: Na obali Bohinjskog jezera

(*Hydrobia dispil* L.) i štrekovor (mihara Šmanjša monacha L.) drže se najstavnijim u sumrak i vječernje. Takođe, jutarnje gospodarstvo kokošica posećuje načinom kojim je učinio da se ne otkrije.

Ptičji svijet hrvatskih planina

ZLATKO KOLARIĆ, Zagreb

Planinari i izletnici na svojim izletima u prirodu često susreću razne vrste ptica. Ima nešto u tim pernatim stvorenjima što odvijek privlači ljudе da ih promatraju i osluškuju njihovo glasanje i pjev. Poznati austrijski biolog i nobelovac dr. Konrad Lorenz, ovako je to objasnio: »*Ptice se kreću približno istom brzinom kao i mi, njihovi su glasovi frekvencije koje mi čujemo, najvažnija su im osjetila oči, kao i nama, a za sporazumijevanje im, kao i nama, služi sluh i glasanje.*« Prikazat ćemo ovdje malen dio toga velikog bogatstva koje naše šume i planine čini još zanimljivijima.

Ptice možemo podijeliti prema vremenu kada kod nas borave na:

Stanarice - vrste koje u našim krajevima stalno borave, zimi ne putuju na jug, i zadržavaju se na području gdje se i gnijezde.

Selice - vrste koje kod nas borave samo u proljeće i ljeto, a u jesen sele u zimovališta, najčešće u Afriku i toplije krajeve uz Sredozemno i Jadransko more.

Skitalice - vrste kod kojih nema nekog pravi-

la, tj. neke jedinke se sele, a druge ostaju u području gdje se gnijezde.

Zimski gosti - To su ptice koje u naše krajeve dolaze u jesen sa sjevera, gdje su oštре zime.

Prema načinu gnijezđenja, ptice se mogu još podijeliti u nekoliko skupina:

Dupljašice - one vrste koje svijaju svoja gnijezda isključivo u šupljinama, bilo u šupljem drveću, strmim zemljanim obalama, šupljinama u stijenama ili u rupama na zgradama.

Poludupljašice - njihova gnijezda imaju puno veći ulazni otvor. On zauzima od 1/2 do 1/3 prednje stranice, dok su ostale stranice zatvorene.

Ptice koje gnijezde na otvorenom - najčešće svijaju gnijezda u grmlju, na granama drveća ili čak na zemlji.

Prošećimo malo šumom, pogledajmo i osluhnimo koje ptice tu obitavaju. Jedna od najkorisnijih šumskih ptica je **Kukavica** (*Cuculus canorus L.*), ptica selica. Živi u cijeloj Europi osim Islanda, ne gradi svoja gnijezda nego nese jaja u gnijezda drugih ptica, posebno ptica pjevica, kao npr. bijele i žute pastirice, grmuše smokvarice, rusog svračka, trstenjaka cvrkutića, prugaste cipice livadarice, crvendača, drozda bravenjaka, šumske i vrtne crvenrepke, planinske zebe i zebe bitkavice, grmuše pjenice, sivog popića, strnadice žutovoljke, zelendura zelenca, različitih muharica i mnogih drugih pjevica. Zanimljivo je da, ako položaj i veličina gnijezda ne dozvoljavaju da direktno snese jaje, ženka kukavice snese jaje na zemlji, uzima ga u kljun i prenosi u gnijezdo domaćina. Nakon 10-12 dana izleže se mlađa kukavica, koja onako još gola i goluždrava izbacuje sva jaja i sve izlegle mlade ptice iz gnijezda. Nakon tri tjedna hranjenja u gnijezdu i još tri tjedna uokolo gnijezda, mlađa kukavica postaje samostalna. Većinu njenog jelovnika čine štetne dlakave gusjenice koje žare, i koje druge ptice zato izbjegavaju. Gusjenice hrastovog gubara

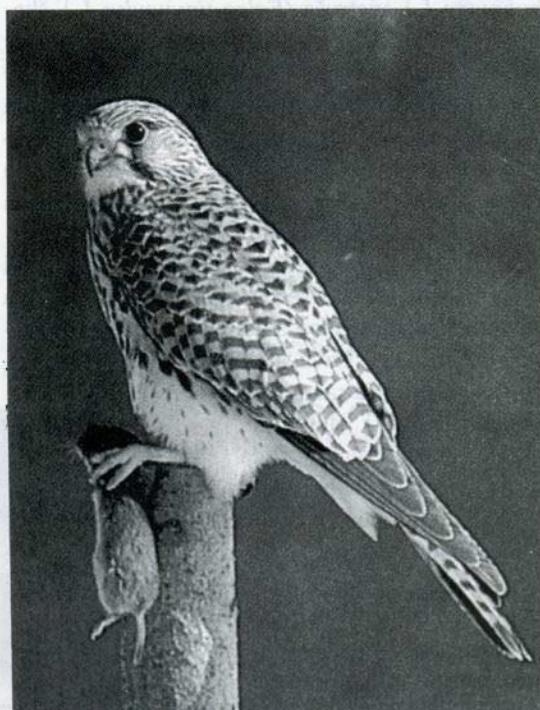
Kukavica traži gnijezdo

(*Lymantria dispar L.*) i smrekovog gubara (*Lymantria monacha L.*) drže se najštetnijim insektima u šumarstvu. Tamaneći gubareve gusjenice, kukavica postaje najznačajniji čuvar naših šuma i planina.

Vrlo korisna ptica, iako može nanijeti nešto štete u vinogradima i voćnjacima (jede trešnje), jest **Čvorak** (*Sturnus vulgaris L.*), ptica skitalica, rasprostranjena gotovo po čitavoj Europi. Osim u šumama, zadržava se i u parkovima i vrtovima, a spada u dupljašice. Mužjak i ženka sjede na jajima 12-14 dana i brinu se o mladima sljedeća tri tjedna. Hrani se gotovo svim štetnim šumskim insektima, njihovim ličinkama, bilo u zemlji ili na drveću, puževima, skakavcima, raznim bobicama, pa čak ne izbjegava ni dlakave gusjenice.

Pored kukavice i čvorka, u prave čuvare naših šuma spada čitava jedna porodica: **Sjenice** (*Paridae*). Gotovo sve sjenice su stanařice i dupljašice. U našim krajevima obitavaju sljedeće vrste: velika sjenica (*Parus major L.*), plavetna sjenica (*Parus caeruleus L.*), jelova sjenica (*Parus ater L.*), močvarna sjenica (*Parus palustris L.*), kukmasta sjenica (*Parus cristatus L.*) i dugorepa sjenica (*Aegithalos caudatus L.*). Obilježje im je da su male (10-15 cm), pa mogu u potrazi za hranom doprijeti do najsitnijih grančica, vrlo su živahne i brzo trčkaraju po drveću, čas glavom nagore, čas glavom nadolje. Kratkim i snažnim kljunićem usitnuju razne kukce i rastvaraju sjenenke. Brzo se razmnožavaju, pa jedna ženka može godišnje imati 1-2, pa i 3 gniježđenja s po 10-15 jaja. Spomenimo da za vrijeme hranjenja mlađih, jedan par sjenica poleti 500 do 800 puta na dan, donoseći im svaki puta po nekoliko gusjenica, ličinki ili kukaca. Godišnje izlazi da jedan par s mlađima uništi oko 70.000 gusjenica i oko 20 milijuna većinom štetnih insekata. Koliko je time stabala u šumi spašeno, možemo samo nagađati.

Među pticama koje se hrane kukcima, posebno mjesto imaju **Djetlovi** (*Picinae*). Imaju klinast kljun, dug, tvrd i na vrhu oštar poput dlijeta, kojime sami tešu gnijezdo u stablima. Jezik je vrlo dugačak i crvolik izvučen, a sa svake strane nosi četiri do pet kratkih bodljika, nalik vrhu strelice; osim toga je i ljepljiv, pa njime prodiru u sve rupice i u svaki hodnik izbušen u kori ili u deblu,

Sjenica je uhvatila miša

te tako izvlače svakog kukca, kako bi ga pojeli. To ih čini prvorazrednim čuvarima šume, jer uništavaju štetne kukce koji su drugim pticama nedostupni. Njihova hrana su, dakle, najvećim dijelom potkornjaci, njihova jaja i ličinke, strizibube, pipe, ose drvarice, mravi koji prave gniazda u drvetu (*Camponotus*) i drugi. Najčešće vrste kod nas su: crna žuna (*Dryocopus martius L.*), zelena žuna (*Picus viridis L.*), siva žuna (*Picus canus; Gmelin*), mali djetao (*Dendrocopos minor L.*), srednji djetao (*Dendrocopos medius L.*) i veliki djetao (*Dendrocopos major L.*).

Osim kukavice, čvorka, sjenica i djetlova, koji su najznačajniji čuvari naših šuma, jer održavaju prirodnu ravnotežu na nekom staništu sprečavajući prekomjerno razmnožavanje nekih životinja, možemo spomenuti još neke ptice, koje također igraju važnu ulogu u biološkoj ravnoteži. Spomenimo npr. **Zebe** (*Fringillidae*), **Drozdove** (*Turidae*), **Golubove** (*Columbidae*) i sl.

Posebno mjesto u prirodi zauzimaju **ptice grabljivice** - dnevne i noćne, kao npr. sivi sokol

(*Falco peregrinus; Tunstall*), sokol grlaš (*Falco subbuteo L.*), vjetruša (*Falco tinunculus L.*), škanjac mišar (*Buteo buteo L.*), škanjac osaš (*Pernis apivorus L.*), jastreb kokošar (*Accipiter gentilus L.*), kobac ptičar (*Accipiter nisus L.*), rđasta lunja (*Milvus milvus L.*), crnkasta lunja (*Milvus migrans L.*), šumska ušara (*Asio otus L.*), kukuvija drijemavica (*Tyto alba; Scopoli*), šumska sova (*Strix aluco L.*), mrtvačka sovica (*Aegolius funereus L.*), čuk (*Athene noctua; Scopoli*), šumski čuk (*Glaucidium passerinum L.*) i drugi. Njihova je velika uloga u sprečavanju pojave prekomjernog broja sitnih sisavaca, odnosno glodavaca, koji, ako se previše razmnože postaju šumski štetočine. Dakle, važna uloga ptica grabljivica je u održanju biološke ravnoteže u šumi, odnosno u prirodnom odbiru vrsti; slabije jedinke budu pojedene, a one sposobnije izbjegnu grabljivice i razmnožavanjem prenose svoje bolje gene na potomstvo. Ptice grabljivice imaju i svojevrsnu sanitarnu funkciju, jer lovom uklanjaju oboljele životinje te na taj način sprečavaju širenje bolesti.

Ptice općenito, a u šumama naročito, svakim su danom sve više ugrožene, sve ih je manje, a mnoge se nalaze na »crvenim listama« ugroženih životinjskih vrsta. Zbog sve većeg nastanjivanja, sve intenzivnije poljoprivrede, sve veće sječe šuma, pa i uklanjanja šupljeg drveća pogodnog za gnijezdenje, zbog uređenja strmih zemljanih obala riječaka i rječica zazidavanjem kamena i betona, i brojnih drugih ljudskih zahvata na okoliš, smanjuje se broj prirodnih staništa, pogodnih za gnijezdenje ptica. Zbog svega toga pticama treba pomoći na razne načine. Najvažnija mjeru za zaštitu ptica je stvaranje pogodnih mjesta u šumi za njihova gnijezda. Zbog toga se na takvima mjestima vješaju umjetna gnijezda, oblikom i veličinom zavisna o vrsti ptica koje će se gnijezditi.

Danas se u svijetu (nažalost, do sada ne i kod nas) najviše upotrebljavaju gnijezda izrađena od posebnog prirodnog i ekološkog materijala, tzv. »holzbetona«, mješavine drva i specijalnih dodataka, što im daje iznimnu kvalitetu i dugotrajnost najmanje 25-30 godina. Prednost im je velika moć toplinske izolacije, jer zidovi gnijezda »dišu«, a vodena para izlazi i ne kondenzira se u samom gnijezdu. Takvo gnijezdo ne zahtijeva nikakvo dodatno održavanje i 100% je otporno na sve vremenske prilike. U nas, odnedavno, takva gnijezda za ptice, ali i za šišmiše i korisne insekte, može se nabaviti u tvrki »Argus« iz

Zagreba, (tel/fax:01/23-13-890). Za ptice koje gnijezde na otvorenom, preporuča se sadnja drveća i grmlja, koja takvima pticama pružaju sigurnu zaštitu od predatora (mačke, kune), mogućnost svijanja gnijezda, a osim toga čiji plodovi - razne bobičice, služe pticama za prehranu. Najčešće se sade: planinski ribiz, kupina, tisa, klen, divlja ruža, jorgovan, svibovina, lijeska, crna i crvena bazga, drenovina, pasji trn, crni trn, borovica, višnja, bijeli i crveni glog, jarebika, oskoruša brekinja i mukinja, krkavina, divlja jabuka i kruška, bagrem i dr.

Ako je zima duga i oštra, dobro je ptice stanaice dodatno prihranjivati u ptičjim hranilištima jer se ptice lako nauče na jedno stalno mjesto hranjenja. Kako imaju brz metabolizam, ako ostanu dulje bez hrane, brzo gube energiju i toplinu, te ugibaju od smrzavanja, pa zato hranu treba redovito nadopunjavati.

U visokorazvijenim zemljama danas je već razvijena visoka ekološka svijest i briga za okoliš, pa prema tome i za šume i za ptice. Nadajmo se da će i kod nas sve više ljudi uviđati važnost zaštite ptica u prirodi, pa time i zaštite naših šuma, planina i cjelokupnog okoliša.

POHOD NA DINARU UZ DAN HRVATSKIH PLANINARA

U subotu 26. svibnja, povodom Dana Državnosti, obilježit će se usponom na Dinaru Dan hrvatskih planinara. Organiziraju ga Hrvatski planinarski savez i HPD »Sinjal 1831« iz Kijeva. Sastanak i polazak svih sudionika bit će u subotu u 7 sati u selu Glavašu. a cilj je najviši vrh Hrvatske, Sinjal (1831 m). Povratak će biti istim putem u Glavaš.

Sve planinare i planinarska društva, pozivamo da Dan hrvatskih planinara obilježe usponom na krov Hrvatske. Obavijesti o pohodu se mogu dobiti u Uredu HPS-a, tel. 48-23-624 i 01/48-24-142.

HRVATSKI PLANINARSKI SAVEZ
HPD "SINJAL 1831", KIJEVO

DAN HRVATSKIH PLANINARA

subota, 26. svibnja 2001.

Planinarski pohod na DINARU (1831 m) povodom Dana Državnosti

Početak pohoda u 7 sati u Glavašu

INFORMACIJE:

HRVATSKI PLANINARSKI SAVEZ

Kozarčeva 22, 10000 Zagreb, e-mail: hps@zg.tel.hr
tel. 01/48-23-624 i tel/fax. 01/48-24-142

IN MEMORIAM

VLADO MIHALJEVIĆ

Sredinom ožujka u Zagrebu je, u 72. godini, umro Vlado Mihaljević. Njegov društveni rad bio je toliko obiman da ga je teško prikazati u nekoliko riječi.

Roden je 21. siječnja 1929. u Fužinama u Gorskom kotaru. Poslije drugog svjetskog rata je završio Visoku privredni školu. Od 1943. bio je sekretar raznih političkih organizacija i komiteta. Kao društveno-politički radnik bio je potpredsjednik Republičke konferencije SSRNH, član predsjedništva CK SKH, član Komisije Sabora SRH za ustavna pitanja, član savjeta za narodnu obranu Predsjedništva SRH, član Republičkog savjeta za zaštitu ustavnog poretka, član

Odbora za praćenje i usmjeravanje aktivnosti na izradi srednjoročnih planova i razvoja IVS-a i potpredsjednik Sabora SR Hrvatske 1983-1984.

Kao planinar i ljubitelj prirode osobito se zalagao za Schlosserov dom na Risnjaku kao nosilac cijelokupne obnove. Također, pokrenuo je akciju za revitalizaciju Velebita. Planinario je kao član PD »Zagreb« i PD »Risnjak«. U mandatu od 1987. do 1991. godine bio je predsjednik Planinarskog saveza Hrvatske. Kao dvadeseti po redu predsjednik PSH Vlado Mihaljević ostat će planinarama u trajnoj uspomeni.

PLANINARSKE KUĆE I PUTEVI

POPUSTI NA CIJENE NOĆENJA U PLANINARSKIM OBJEKTIMA

DARKO BERLJAK, tajnik HPS, Zagreb

CIJENE NOĆENJA U HRVATSKOJ

Pravilnik o upravljanju i poslovanju planinarskim objektima* koji je prihvatio Glavni odbor HPS na sjednici 24. veljače 2001. propisuje popuste u cijeni noćenja u objektima u Hrvatskoj na isti način kako je bilo do sada, ali vrijedi sve planinare i upravljače domova i kuća prije ljetne sezone još jednom podsjetiti na nekolicino odredbi iz tog Pravilnika:

Članak 13. Cijene noćenja i ostalih usluga u pl. objektu određuje upravljač objekta. Cjenik svih usluga, ovjeren svojim žigom, upravljač je dužan istaknuti na vidnom mjestu u glavnoj prostoriji.

Članak 14. Članovi planinarskih udruga udruženih u HPS imaju u svim planinarskim objektima na području Hrvatske pravo na popust cijene noćenja koja iznosi 50% od pune cijene. Isto vrijedi i za članove Planinske zveze Slovenije temeljem Protokola o reciprocitetu iz 1991. godine. Članovi stranih planinarskih organizacija, također imaju iste pogodnosti ako na planinarskoj iskaznici imaju znak UIAA. Osobe koje noče u pl. objektu dužne su pokazati osobnu ispravu, a planinari koji koriste pogodnosti uz nju i planinarsku iskaznicu s plaćenom članarinom za tekuću godinu. Važnost iskaznice traje do 10. siječnja sljedeće godine, ako je članarina plaćena za proteklu godinu.

* Pravilnik o upravljanju i poslovanju planinarskim objektima je, uz ostalo, propisao koje kriterije mora zadovoljavati planinarski objekt da bi mogao nositi naziv doma, kuće ili skloništa. Prema toj kategorizaciji svi će hrvatski planinarski objekti dobiti standardizirane natpisne ploče s osnovnim podacima o objektu. Ploče će biti podijeljene svim upravljačima na Skupštini HPS-a 19. svibnja 2001.

Članak 15. Prema važećoj odluci Skupštine HPS od 9. travnja 1988. godine poseban popust u cijeni noćenja imaju članovi GSS HPS s ovjerenom GSS iskaznicom za tekuću godinu (75%), a besplatno ako su u akciji spašavanja, te vodič ako organizirano dovede najmanje 10 osoba, također uz predočenje ovjerene vođičke iskaznice za tekuću godinu.

Ukoliko u objektu postoji mogućnost uporabe ležajeva bez posteljine, upravljač je dužan svim korisnicima odobriti dodatni odgovarajući popust u cijeni noćenja. Ostale popuste donosi upravljač svojom odlukom.

Članak 16. Ako je u sezoni velika potražnja za noćenjem u planinarskom objektu, upravljač istoj osobi može ograničiti broj od najviše dva uzastopna noćenja.

POPUST NA CIJENE NOĆENJA ČLANOVIMA HPS U INOZEMSTVU

Slovenija. Planinska zveza Slovenije svojim Pravilnikom o upravljanju, poslovanju i opremi planinarskih kuća propisuje da punu cijenu (100%) plaćaju svi nečlanovi, a pravo na 30% popusta na punu cijenu imaju u sobama i na skupnim ležajevima svi članovi PZS s važećom iskaznicom, članovi slovenskih planinarskih društava u inozemstvu, članovi Hrvatskog planinarskog saveza na osnovi bilateralnog sporazuma i članovi pl. organizacija učlanjenih u UIAA s kojima ima PZS sklopljen sporazum o reciprocitetu.

Za informaciju navodimo da su za razliku od Hrvatske, cijene u svim slovenskim planinarskim domovima jednake, odnosno svrstane su prema objektima u I. ili II. kategoriju, te odredene prema broju kreveta u sobi. To s planinarskim popustom za ovu godinu iznosi (cijene u slovenskim tolarima):

Vrsta sobe	1-4 lež.	5-8 lež.	Skupni lež.
I. kat.	2170	1750	1050
II. kat.	1400	950	800

OSTALE EUROPSKE DRŽAVE

U domovima europskih članica UIAA, prije donošenja našeg Pravilnika u većini slučajeva priznavao se popust strancima u cijeni noćenja ako su na planinarskim iskaznicama imali znak UIAA, te je tim slijedom propisan recipročni popust stranim planinarima u Hrvatskoj. Međutim, novina je da članice UIAA moraju sklopiti ugovore o reciprocitetu, a u slučaju da je me-

dusobni posjet neuravnotežen za te namjene kupiti posebne markice UIAA. Do sada HPS, osim sa Slovenijom (PZS) nije sklopio nijedan ugovor, jer je dobio nepotpune ili nikakve odgovore o noćenjima stranaca u hrvatskim planinarskim domovima koje je zatražio u anketnom listiću od naših upravljača. U tom smislu, ne treba odustati od traženja popusta u cijeni noćenja u planinarskim domovima u ostalim europskim državama, ali ni ne čuditi se ako ga domar ne priznaje. Istovremeno, upravljačima planinarskim objektima u Hrvatskoj ostavljamo na volju hoće li strancima koji imaju planinarske iskaznice sa znakom UIAA, osim slovenskim državljanima gdje su to obvezni, odobriti popust ili naplatiti punu cijenu.

PLANINARI KOJI SU OBIŠLI VELEBIT

pripremio: TOMISLAV PAVLIN, Zagreb

VELEBITSKI PLANINARSKI PUT

Josip Majnarić

Nikola Živčić

Željko Horvatić

Franjo Ričković

Ivan Majnarić

Vlado Kordić

HPD »Ericsson - Nikola Tesla«, Zagreb

HPD »Željezničar«, Zagreb

VELEBITSKA OBILAZNICA

Ante Rukavina

Ana Lemić

Ante Vujnović

Tamara Miletić

Dolores Matetić

Stanko Popović

Tomislav Popović

Herman Slamenik

Zdenko Kristijan

Franjo Dukarić

Davor Kristijan

Ante Juras

Bernard Margitić

Jasna Bingula

Tomislav Čanić

Tomislav Pavlin

HPD »Visočica«, Gospić

HPD »Visočica«, Gospić

HPD »Visočica«, Gospić

HPD »Strilež«, Crikvenica

HPD »Strilež«, Crikvenica

HPD »Sljeme«, Zagreb

HPD »Sljeme«, Zagreb

HPD »Zavižan«, Senj

HPD »Japetić«, Samobor

HPD »Japetić«, Samobor

HPD »Japetić«, Samobor

HPD »Kamenar«, Šibenik

HPD »Željezničar«, Zagreb

HPD »Zagreb-Matica«, Zagreb

HPD »Željezničar«, Gospić

HPD »Stanko Kempny«, Zagreb

SJEVERNI I SREDNJI VELEBIT

VODIČ PO "VELEBITSKOJ OBILAZNICI"

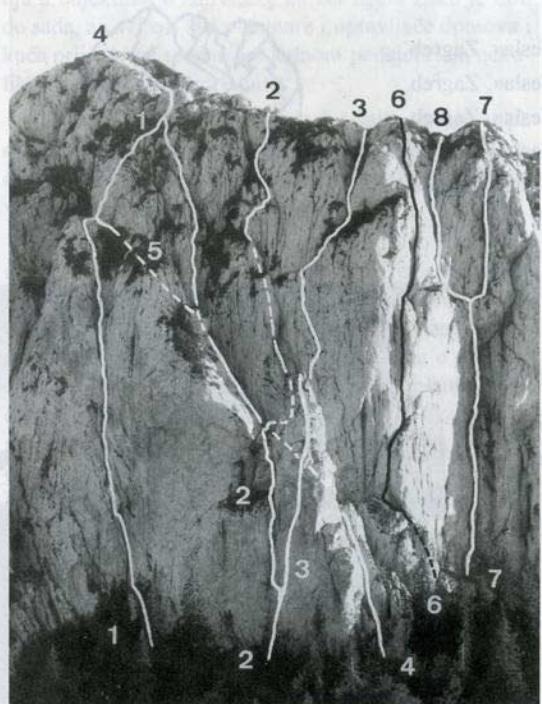
ALPINIZAM

PENJAČKE NOVOSTI S VELIKOG KOZJAKA

MARIJAN ČEPELAK, Palma de Mallorca, Španjolska

Prošlogodišnja sezona penjanja u stijenama Velikog Kozjaka izuzetna je, nažalost, po vrlo malom broju penjača (a velikoj množini nametljivih osa), unatoč za penjanje povoljnem suhom vremenu u kasno-proljetnim i ljetnim mjesecima.

Stjecaj okolnosti, ili premalo poticaja - svejedno, ali svakako pitanje nad kojim se treba zamisliti. Unatoč tome ostvaren je prosjek prošlogodišnjih prvenstvenih uspona s ukupno pet novih i jednim započetim. Istražena je južna skupina stijena, gdje su se po prvi put penjali smjerovi, a zamišljeni i neki budući koje oblik i visina te stijene omogućuju. Ova stijena, okrenuta prema jugu, povoljna je za manje zahtjevne penjače ili one koji još nisu dovoljno »upenjani«, a za hladnjeg vremena pruža najbolje uvjete penjanja. Polazna točka, odnosno »bazni logor« može biti Vranjkova draga, gdje se pored dobro uređene šumarske kuće nalazi otvorena cisterna s vodom. Vrijedi još napomenuti da su se zajedno s tišinom i mirom nakon završetka bučnih radova kod probijanja nove ceste i sječe drva u Kozjačkoj dragi, u svoju postojbinu vratile divokoze, premda u manjem broju od onog prethodnih godina. S velikim žaljenjem primjećujem da je ovo, ljepotom, morfolojijom i značenjem za planinarstvo sasvim izuzetno područje neopravdano ostalo izvan nedavno zacrtanih granica Nacionalnog parka, pa dakle i zaštite koju takav položaj prepostavlja. Evo sada opisa novih penjačkih smjerova za sve one koje zanima klasični alpinizam.

SSI stijena (dio srednje skupine)

SMJEROVI: 1. Zrno kave, 2. Karijes, 3. Plomba, 4. Za zubom, 5. Inačica za zubom - Zrno kave, 6. Diplomski smjer, 7. Allegro ma non troppo, 8. Allegro cantabile

PLOMBA

U S-SI stijeni V. Kozjaka (Srednja skupina)

Pristup: od skloništa u V. Lubenovcu cestom prema Begovačkom kuku oko 200 m, zatim d. po starom šumskom putu slijedeći oznake (plave strelice). Kada put izbije na novu šumsku cestu, nastaviti njome u istom smjeru oko 250 m, pa po padini s d. strane ceste

SSI stijena (dio istočne skupine)

SMJEROVI: 1. Orijent extrem, 2. Divokozina ispaša, 3. Kroz dvoranu gorskog kralja, 4. Imbuljni smjer, 5. Lijepa prečica

slijedeći rijetke plave oznake ukoso prema gore do podnožja stijene Srednje skupine. Podnožjem u l. do ulaza u smjer (35 min.).

Ulaz: iz smjera Karijes (oko 30 m od l. do ulaza u smjer Za Zubom i oko 20 m d. od Ulaza u Zrno kave).

Opis: Po smjeru Karijes 15 m do mjesta gdje taj smjer prelazi u l. na trošnu ljsku (VI, A1, A2). Nastaviti po prevjesnoj ploči oko 30 m slijedeći pukotinu koja postupno skreće u d. (VI A1, A2, osig. u podnožju plitkog žlijeba). Po žlijebu ravno gore u kratki uski kamin (VI, A1) i dalje po usjeku još par m (VI). Izači d. na malu policu (V+), pa ravno gore po nešto položenijoj stijeni (IV) do male obraštene police. Još par m u istom smjeru do velike strme police (IV-) i po njoj do vršne stijene Zuba (II). Preko velikih blokova sumnjive čvrstoće na sam vrh Zuba (IV+, osig.). Po suprotnoj strani par m dolje do lijepe travnate police s dobrim pukotinama (II, ostavljen k. s karabinerom). Absajlom 15 m u škrbinu i popeti par m na suprotnu stranu po lakom terenu do trećeg osiguravališta smjera Karijes. Sići po jaruzi oko 15 m (O, I, osig.) i nastaviti penjanje po stijeni nasuprot Zubu. Po plitkom žlijebu 10 m (III+, III) i dalje po kosoj zatravnjenoj padini ispod velike ploče l. prema velikom kaminu koji vodi smjer Karijes (II). Po ploči gore slijedeći niz okomitih pukotina (V) i malo u d. (V+), zatim gore, koso u d. Još par m po priličnoj kršljivoj stijeni (V). Preko male čvrste ljske ravno gore (V+) i lagano u d. do grma klekovine (V, osig.). Po strmoj i mjestimično vrlo izloženoj rampi gore na l. oko 20 m (III, IV-) do male police, pa gore i koso u d. Pokraj smreke (III-, II+) do gredine obrasle u klekovinu (osig.). Po razvedenom žlijebu koji se pri vrhu širi, još jednu dužinu do male škrbine na grebenu (II).

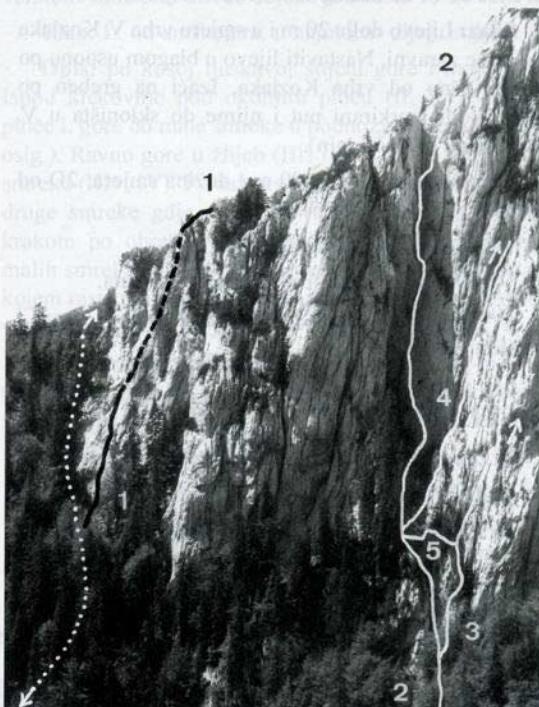
Silaz po kamenjaru 30-ak m u plitku vrtaču. Preko plitkog sedla u plitku vrtaču kojom prolazi markirani planinarski put i njime do skloništa u V. Lubenovcu (oko 30 min.).

Visina stijene: oko 200 m

Teškoća: VI, A1, A2 (II, III, IV, V).

Ukupno vrijeme penjanja prvih penjača u napredovanju: oko 25 sati

Prvi penjali: 26. rujna 1999. Marijan Čepelak i Sebastián Gibert Martorell (zadnje tri dužine) i 11., 12. i 13. rujna 2000. Borislav Aleraj i Marijan Čepelak (prve dvije dužine i absajl s vrha Zuba).

Napomena: U prve dvije dužine ostavljeno desetak klinova, ali za ponavljanje je potrebno puno više raznolikog materijala.

OSINJI SMJER

U istočnom dijelu Južne skupine stijena

Pristup: Od skloništa u V. Lubenovcu markiranim putem za vrh V. Kozjaka do ceste Vranjkova draga - Veliki Alan. Nastaviti markiranim putem do šumarske kuće u Vranjkovoj dragi i dalje cestom prema istoku još 1 km do oštrog zavoja udesno. S vrha zavoja šumom po padini desno gore oko 500 m do podnožja stijene (od zavoja 15 min.).

Ulaz: U desnoj strani tog dijela stijene.

Opis: Po kosoj rampi l. gore oko 10 m (III), pa kroz plitki žlijeb još 10 m (III -, k). Pri kraju žlijeba izači na njegov l. rub i dalje po kosoj rampi l. gore oko 15 m (III+). Kroz kratki uski kamin gore (IV-), pa na veliku policu u podnožju širokog žlijeba. Po l. strani žlijeba ravno gore oko 8 m i l. na rub stijene (III-, osig. na maloj polici). Po malom grebenu gore oko 10 m (II+) na gredinu i po njoj u l. bez teškoća oko 40 m (osig.). Pokraj usamljenog javora l. u široki žlijeb i njime do kraja (II). Nastaviti d. gore po stijeni s dobrim oprimcima (III), pa kroz uski kratki kamin d. Od male

rupe izači na škrbinu (II+, osig.). Po grebenu ravno gore još 35 m do malog vrha (III, detalj IV-, III, II).

Silaz: Lijevo dolje 20 m i u smjeru vrha V. Kozjaka do široke zaravni. Nastaviti lijevo u blagom usponu po padini južno od vrha Kozjaka. Izači na greben po kojem vodi markirani put i njime do skloništa u V. Lubenovcu (oko 45 min).

Visina stijene: oko 100 m (dužina smjera: 2D od 60 m, 1D. 50 m i 1D. 35 m)

Teškoća: III, II (2 detalja IV-).

Vrijeme penjanja prvih penjača: 2,5 sata.

Prvi penjali: 10. rujna 2000. Borislav Aleraj i Marijan Čepelak.

ČISTI SMJER

U zapadnom dijelu Južne skupine stijena

Prilaz: kao za Osinji smjer do zavoja ceste. Dalje uz padinu V. Kozjaka ravno gore pod stijenu (od zava-ja 15 min).

Ulaz: oko 15 m desno od najnižeg dijela stijene, pokraj male špilje.

Opis: po sjenovitom žlijebu oko 25 m (II) do

velike smreke i dalje po padini još oko 15 m bez teškoća do širokog žlijeba (osig.). Po žlijebu ravno gore oko 15 m (II+, detalj III-), pa l. na mali greben (II). Po grebenu desetak m (II, osig.). Dalje prema malom vrhu u l. (II) i kroz kratki plitki žlijeb gore (II, detalj III-). Još par m po lakom terenu do vrha s kojeg se pruža krasan pogled.

Silaz: po jaruzi na zapadnoj strani u podnožje stijene i dalje niz padinu do ceste (20 min), ili po padini gore, malo u l. Do grebena po kojem vodi markirani put Lubenovac - Kozjak (oko 10 min do puta).

Visina stijene: oko 80 m (dužina smjera: 3D).

Teškoća: II (dva detalja III-)

Vrijeme penjanja prvih penjača: 20 min

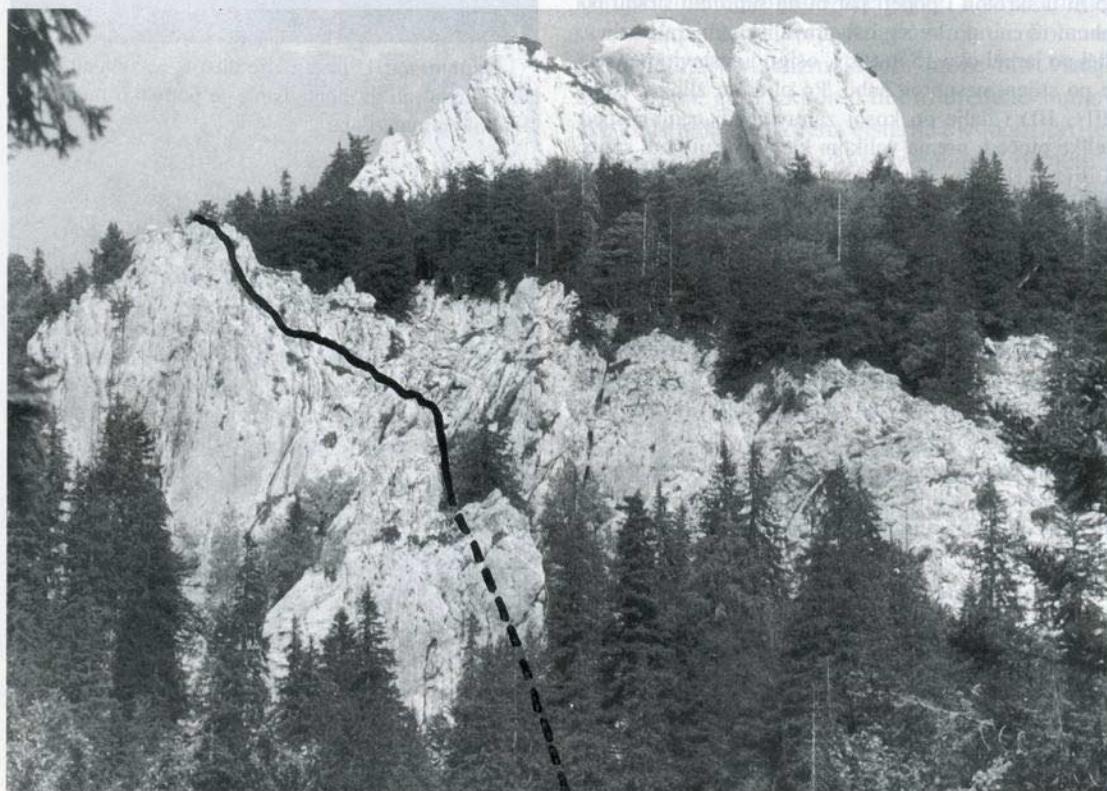
Prvi penjali: 14. rujna 2000. Borislav Aleraj i Marijan Čepelak

PREDGREDINA

(ULAZNA INAČICA SMJERA ČETIRI FOSILA)

U SSI stjeni Središnje skupine V. Kozjaka

Prilaz: kao za ostale smjerove u Središnjoj skupini stijena V. Kozjaka

Čisti smjer u južnoj skupini stijena

foto: Marijan Čepelak

Ulez: u podnožju stijene ispod velike gredine s koje započinje smjer Četiri fosila, upravo u upadnici ulaza tog smjera.

Opis: po strmoj, a u višem dijelu i okomitoj ploči slijedeći izrazitu pukotinu ravno gore oko 15 m (IV, V, V+, VI, k) do rupe ispod previsa (k). Preko previsa (VI, A1, k) i dalje po okomitom plitkom usjeku (VI-, V+) do smreke na rubu gredine.

Visina stijene (dužina inačice): 25 m.

Teškoća: VI (V, IV)

Vrijeme penjanja prvog penjača: 4 sata

Prvi penjač: 16. rujna 2000. Marijan Čepelak.

skupine i uz njenu lijevu stranu gore do amfiteatra s velikom smrekom uz rub stijene (od ceste 15-20 min.).

Ulez: L. od amfiteatra, u najnižem dijelu stijene.

Opis: po kosoj ljsuskavoj stijeni gore i malo u l. Ispod klekovine pod okomitu ploču (II, II+). Ispod ploče l. gore do male smreke u podnožju žlijeba (II-III, osig.). Ravno gore u žlijeb (III) i kroz žlijeb do velike smreke (III+, IV). Po zatravnjenom širokom žlijebu do druge smreke gdje se žlijeb račva (II+). Krenuti d. krakom po obraštenoj padini (II, osig. kod skupine malih smreka). Dalje d. po plitkom i strmom žlijebu u kojem raste mala smreka (III-) na greben i po njemu na vrh male glavice (II+).

Silaz: na suprotnu stranu dolje po stijeni par m i po penjačkom putu slijedeći plave strelice do okretišta šumske ceste (oko 25 min.).

Visina stijene: oko 80 m (dužina smjera: 2,5 D.).

Teškoća: II-III (detalj IV).

Vrijeme penjanja prvog penjača: 40 min.

Prvi penjač: 16. rujna 2000. Marijan Čepelak.

ORIJENT EKSTREM

U krajnjem istočnom dijelu SSI stijene

Istočne skupine V. Kozjaka

Prilaz: od skloništa u V. Lubenovcu po novoj šumskoj cesti do okretišta u Kozjačkoj drazi. Dalje penjačkim putem (plave strelice) prema stijeni Istočne

ŠVICARSKA TOČNOST

Jedan naizgled jednostavan problem konačno je, čini se, riješen: vrhova viših od 4000 metara u Alpama ima 82.

Otkada je 1911. godine Karl Blodig, 29 godina nakon prvoga uspio osvojiti i posljednji, 64. četritisućak, njihov broj stalno se mijenjao. Iz poveće zbirke (zbrke) razloga tih promjena, izdvojimo dvije: Fletschhorn je na svim kartama bio visok 4001 metar. No, vjerojatno uslijed većeg odrona, današnja visina je »samo« 3996 metara. Od kada je taj podatak objavljen, stanovnici obližnjeg Saas Grunda, u strahu od gubitka turista, a i zbog zavisti prema susjednom Saas Feeu, kojem gravitiraju čak 23 vrha viša od te čarobne granice, pokušavaju na vrh donijeti toliko materijala koliko je potrebno da bi se »vratilo« nekoliko izgubljenih metara. Slični motivi vodili su švi-

carskog topografa Edmunda von Lugea još prve polovice 19. stoljeća da, izmjерivši visinu Bietschhorna od 3.934 metra, zataji taj podatak, čime je službena visina ostala 4.003 metra. Sumnju u to da je to bio i jedini razlog njegovog postupka otkriva nam kronika iz toga doba, koja navodi da se za nagradu oženio najljepšom djevojkom u dolini. Prijevara je otkrivena tek sto godina nakon njegove smrti, kada je otvorena započaćena koverta, svojevrsno priznanje. Dodajmo još samo podatak, da su ih, odmah nakon objave liste 82 vrha, Škoti Jenkins i Mora ispenjali u 30 dana, za prijevoz dolinama koristeći isključivo bicikle. Sretna okolnost pri tome je da se svi ti vrhovi, osim jednog, nalaze u istočnom dijelu Alpa, nesretna pak da je onaj preostali, Piz Bernina, prilično daleko od njih.

Damir Frösel

PLANINARSKI TISAK

ZBIRKA PJEZAMA »ISKRE NA JEZERU«

Do sada je održano šest Susreta planinara-pjesnika na Sovskom jezeru u Dilj gori. Zahvaljujući upornosti Josipa Činkla, urednika »Brodskog planinara« i biblioteke »Jezero«, čija izdanja potpisuje PD »Dilj gora« iz Slavonskog Broda, pred nama je druga zbirka pjesama skupine autora, tiskana pod naslovom »Iskre na jezeru«. Godine 1999. već je objavljena zbirka pjesama planinara-pjesnika koji su nastupili na petim Susretima, pod naslovom »Suze na licu Panonika«.

U najnovijoj zbirci zastupljen je 31 autor iz gotovo svih planinarskih društava Slavonije i nekih pjesničkih društava. Među njima su već afirmirana pjesnička imena, kao što su Stjepan Jakševac, Tin Kolumbić, Zana Derkač, Jozo Flegar, Milan Kaučić i Ruža Vištica, a ima i onih za koje će se još čuti.

Naslovica zbirke »Iskre na jezeru«

Predgovor zbirci je potpisao hrvatski književnik Vladimir Rem, koji između ostalog piše: »Nadajmo se da će pjesnici-planinari, ako ne svi, ono najuporniji među njima, svoj stvaralački put uspješno nastaviti.« Svoje prosudbe o zbirci su objavili pjesnik Franjo Hrakač i akademski slikar Predrag Goll, koji je pohvalio urednika Josipa Činkla riječima: »Najsretniji su slučajevi kada se pjesnički i slikarski rukopis spoje u kreativnu cjelinu. Slučaj je to i s pjesnikom i crtačem gospodinom Činklom.« O hrvatskim književnicima i publicistima koji su do sada objavljivali o Sovskom jezeru piše Ivan Jakovina, autor fotografije na kojoj su sudionici Susreta planinara-pjesnika. Urednik na kraju zbirke objavljuje kratak životopis autora, te popis darovatelja. Zbirka se može nabaviti po cijeni od 10 kn na adresi: Josip Činkl, Slavonija I 3/3, 35000 Slavonski Brod, tel: 035/410-338.

Ivan Jakovina

»PLANINARSKA ŠKOLA«, PRIRUČNIK ZA PL. UČITELJE

Autor: Daniel Pavićević-Dane, izdavač: Planinarski savez BiH, Sarajevo 2000. godine, 110 stranica.

Daniel Pavićević-Dane, član planinarske organizacije BiH od 1953., sekretar Planinarskog saveza BiH od 1973. do 1999. na odlasku iz Sarajeva u daleku Kaliforniju godine 1999. ostavio je svoje bogato planinarsko znanje i iskustvo zapisano u priručniku »Planinarska škola«. U vremenskom tjesnacu i grozničavom pripremanju preseljenja obitelji na obalu Pacifika uspio je sastaviti ovo korisno štivo za planinarsko obrazovanje i time popuniti veliku prazninu planinarske obrazovne literature u BiH.

Tekst Priručnika podijeljen je na dvadesetak naslova. Najprije se izlažu svrha i sadržaj planinarske škole, program rada te upute organizatoru Škole i korisniku Priručnika. Nekoliko stranica je posvećeno povijesti planinarstva od prvih početaka do klasičnog alpinizma u 20. stoljeću, te u BiH od početka organiziranog planinarstva 1892. do danas. U priručniku se posebna pažnja posvećuje planinama i planinarskom svijetu, nekoliko stranica dalje smješten je tekst posvećen speleologiji: jamama, ponorima, ledenicama, a zatim slijedi tekst »Poznavanje i zaštita planinske prirode«.

U priručniku se nalaze iscrpne upute o planinarskoj opremi, posebno alpinističkoj; o kretanju i orijentaciji u planini; o opasnostima koje vrebaju planinare pod različitim okolnostima i o zaštiti od tih opasnosti, posebno od lavina. Slijedi razrada osnova meteorologije, upute o preshrani i higijeni u planini, te iscrpnije celine o prvoj pomoći i o GSS-u. U izradi sjajnih crteža koji ilustriraju štivo sudjelovala je autorova kćer Tatjana.

Daniel Pavičević je rođen je u Kotoru prije 65 godina, u četvrtoj godini života nastanio se u Sarajevu. Planinarstvom se neprekidno bavi od svoje osamnaest godine. Bio je najprije član uprave Gradskega planinarskog saveza Sarajeva, zatim predsjednik komisije za specijalističke aktivnosti, prvo u Gradskom pl. savazu, a zatim u PS BiH, član upravnog odbora stanice GSS Sarajevo, načelnik alpinističkog odsjeka Sarajevo, predsjednik komisije GSS-a, a poslije i predsjednik komisije za alpinizam PS BiH, te dva mandata član ovih komisija u PSJ. Kao instruktor planinarstva organizirao je, vodio i instruirao na preko 70 tečajeva iz alpinizma i GSS-a. Preko 25 godina bio je sekretar PS BiH, sudjelujući u osnivanju više od osamdeset planinarskih društava. Redovito je održavao kontakt sa svim društvima, sa stotinama planinarskih djelatnika, neuromorno, svakodnevno. Priručnik koji nam je kao krunu svojeg planinarskog iskustva ostavio prije odlaska u SAD, bit će nezamjenjivo planinarsko štivo u BiH.

Petar Simonetti

POVJESNICA HPD »MOSOR«

Splitsko HPD »Mosor« izdalo je u povodu svoje 75. obljetnice, koja je proslavljena nizom aktivnosti tijekom prošle godine, vrijednu brošuru A4 formata na 32 stranice (umnoženu fotokopiranjem u 300 primjera). Povjesnica, unatoč skromnom broju stranica obiluje brojnim zanimljivim i arhivski vrijednim podacima o životu i radu Društva od početaka do danas. Autor teksta je Goran Gabrić, a izdavač HPD »Mosor«, Marmontova 2, pp 233, 21000 Split.

Alan Čaplar

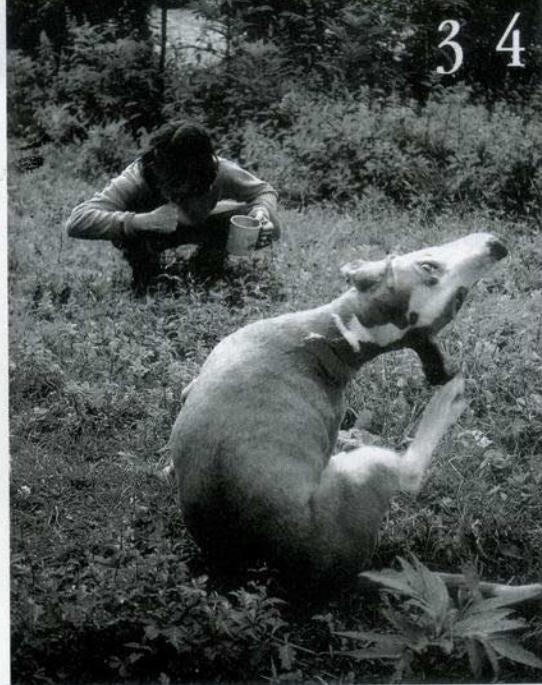
VELEBITEN 34

PDS »Velebit« izdalo je 34. broj svojeg vrlo dopadljivog časopisa »Velebiten«. Na naslovni je prizor iz speleološkog logora »Slovačka jama '99«, a u njemu, na ukupno 44 stranice, desetak priloga planinarske, alpinističke i speleološke tematike. Velebiten osobito vrijednim čini živ, nesuhoparan stil koji prožima većinu priloga. Urednik je Darko Štefanac, a naklada 90 primjera.

Alan Čaplar

VELEBITEN

34

BILTEN HPD »PLIVA«

Već punih pet godina u HPD »Pliva« redovito izlazi mjesecnik sa standardnim rubrikama: plan izleta, plan predavanja, obavijesti i priča. U svakom je biltenu u posebnom okviru rezerviran prostor za ekološku poruku ili neku lijepu planinarsku misao, u pravilu vezanu uza zaštitu prirode. U pripremi biltena suraduje velik broj članova Društva, netko kao dio redovitih zaduženja, a netko kao autor priče o dojmovima s izleta.

Šezdeset brojeva Biltena HPD »Pliva«, koliko ih je dosad izašlo, bitno je unaprijedilo vezu među članstvom. Biltén se redovito dostavlja svakom članu putem pošte ili interneta.

Boris Bjedov

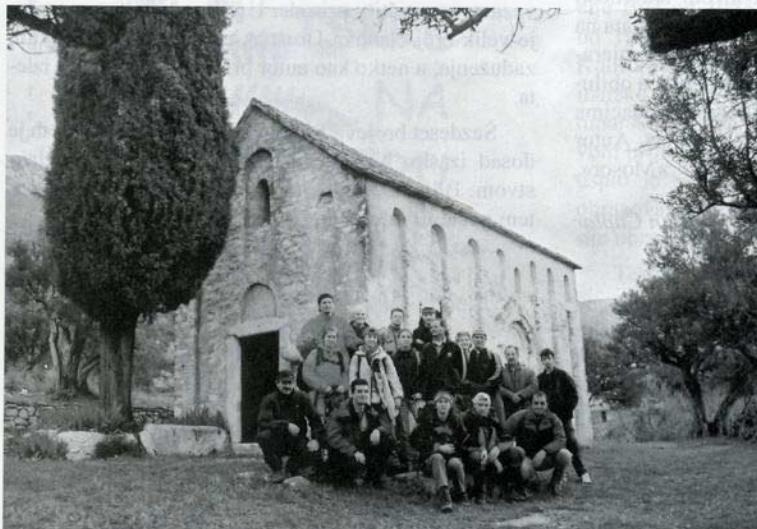
VIJESTI

POHOD »KOLIJEVKOM HRVATSKE DRŽAVNOSTI«

HPD »Ante Bedalov« iz Kaštel Kambelovca organiziralo je 3. i 4. travnja ove godine planinarski pohod po trasi pl. puta »Količevkom hrvatske državnosti«. Pohod se održava svake godine u ožujku, a ovo je bio 9. zajednički obilazak. Vodič je i ove godine bio Josip Pejša, zajedno s Nikolom Jelinićem, Antonom Ivanovićem i Tončijem Kraljevićem. Domaćinima se na pohodu pridružilo i nas desetak članova HPD »Zagreb-Matica«. Lijepo smo dočekani, a u pl. kući »Pod Koludrom« počašćeni čajem, kolačima, suhim smokvama i bademima.

Trasa puta povezuje stare crkvice na obroncima i grebenu Kozjaka. Ovoga puta obišli smo 13 KT, a to su: Sv. Nikola od Primorja, Sv. Juraj od Raduna, Sv. Ivan Biranj, Sv. Lovre od Ostroga, Sv. Mihovil od Lažana, Sv. Luka (kod vrha, 779 m), Sv. Juraj od Putlja, Sv. Jure, Rižinice, ostaci Trpimirove zadužbine, Šupljka crkva, Solin i Gospe od otoka-Solin. Prošli smo i dva, sajlama i klinovima osigurana puta, i to: Pejšin put i Splitov klinčani put. Zahvaljujemo domaćinima iz HPD »Ante Bedalov« na lijepom dočeku i ugodnom druženju.

Željka Lisak

Sudionici pohoda po Kozjaku

foto: Željka Lisak

PLANINARSKI BAL DALMACIJE

Već četvrtu godinu po redu za Valentino planinarsko društvo »Malačka« iz Donjih Kaštela organizira Planinarski bal Dalmacije, koji je i ove godine održan u hotelu Palace u Kaštelima. Na Balu su bila društva iz Šibenika, Splita, Kaštela, Trogira, Otoka, Trilja te planinari iz BiH iz Travnika i Uskoplja.

Hotelska sala je bila ukrašena po planinarskom običaju cvijećem i zelenilom, a na svakom se stolu nalazila kartonska piramida s oznakom jedne planine i njezine visine.

To je jedina prilika gdje se planinari Dalmacije susreću, a da nisu u gojzericama, štapovima, naprtnjačama, već su svi u večernjoj toaleti.

Ujedno je to prilika, gdje se društva u jednom ležernom i lijepom raspoloženju prisjećaju prijašnjih susreta te planiraju sljedeća, pričaju se zmode i veselja iz naših planina.

Bal otvara domaćin uz taktove valcera, a ubrzo se priključuju svi plesači. Večer uljepšaju i mlade mažoretkinje koje izvode svoje senzacionalne plesove. Tijekom noći održi se i Bal srca, koji podiže raspoloženje i napetost, gdje se partneri nalaze preko izvučenog bro-

ja te se s velikim uzbudnjem i ovacijama očekuje pobjednički par koji za nagradu dobije tortu. Tortu po lijepom planinarskom običaju podiye sa svima u sali. Lutrija je također jedna od zanimljivosti, osobito zato što svaki broj dobiva, pa svatko s Bala odnese poneku uspomenu.

Uz glazbu, ples i pjesmu Bal završava u sitne sate. Mora se pohvaliti i osoblje hotela koje svojom ljubaznošću i profesionalnom pristupu još više daje pečat Balu, tako da je zadovoljstvo obostrano. Planinari iz udaljenijih gradova spavaju u domu »Malačka«, gdje se nastavlja druženje s domaćinom, krene se na kraći izlet do vrha Biranj - Sv. Ivan (631 m), te sve završava

zajedničkim ručkom u planinarskom domu. Planinarski bal se pokazao kao dobra manifestacija, jer se svake godine odazove sve više sudionika. Cijene su popularne, tako da je i ovaj Bal završio s riječima »Vidimo se, dogodine!«

Stanko Svalina

80 GODINA HPD »BIJELE STIJENE«

U Mrkopaljskom Domu kulture, uz brojne uzvaničke i planinare iz Primorsko-goranske županije iz izvanje na svečan način proslavilo je HPD »Bijele stijene« svoj značajni jubilej - 80 godina uspješnog rada i postojanja. Sudionike je pozdravio predsjednik Stanislav Horaček, ujedno i predsjednik Planinarskog saveza Primorsko-goranske županije, a prigodno slovo izrekao je i član HPD i njena legenda, te najstariji član Branko Blažević.

Na proslavi su podijeljena mnoga priznanja, nagrade i pohvale. Branko Blažević primio je odlikovanje HPS. Srebrni znak HPS dobili su njen predsjednik g. Horaček i Josip Mataja. Brončane znakove su dobili: Dražen Matej, Justina Medner i Ivan Laković. Podijeljeni su i prigodni darovi i priznanja za međudruštvenu i međučlansku suradnju, a podijeljena su i priznanja za izuzetan rad i zalaganje na promicanju planinarstva pojedincima, ustanovama i udružama.

Povodom proslave jubileja upriličena je i izložba, kao i pohod na Čelimbašu (1085 m), te trasom Mrkopaljskog planinarskog puta, koji ove godine slavi 10. obljetnicu postojanja. Treba posebno pohvaliti izložbu fotografija Stanislava Horačeka, koje već krase brojne časopise, brošure i knjige.

Dmitar Mamula

POSTER ZELENOG VIRA

Za potrebe posjetilaca Skrada, a posebno za turiste, planinare i sve ljubitelje ikonske ljepote goranskog podneblja, Turistička zajednica Skrada izdala je poster poznatog izletišta Zeleni vir obogaćen zanimljivim detaljima ovog krajobraza. Poster je tiskan na najkvalitetnijem papiru i plastificiran, a poslan je mnogim turističkim agencijama i udružama koje se bave turizmom i planinarstvom.

Dmitar Mamula

KAKO U PLANINARSKI DOM U RAVNOM DABRU OVOGA LJETA

Domar planinarskog doma »Ravni dabar« na srednjem Velebitu, Mile Prpić iz sela Kučišta, nesretnim slučajem dospio je u bolnicu i neće biti u mogućnosti ove sezone ugošćivati planinare koji posjećuju Dabarske kukove. HPD »Industrogadnja« koje upravlja do-

mom organizirat će prihvat planinara prema mogućnostima svojih članova, a za sve informacije i dogovore treba se treba obratiti Franku Čuvalu posredstvom telefona 098/275-719 ili 01/66-84-123.

Omljenom velebitskom domaru Mili Prpiću, najboljem u 2000. godini prema odluci Izvršnog odbora HPS, upućujemo najbolje želje za uspješno ozdravljenje.

Alan Čaplar

KAKO NA NOĆENJE U PAKLENICI

PD »Paklenica« moli sve planinare koji namjeravaju prespavati u planinarskom domu »Paklenica« da ponesu sa sobom vreće za spavanje ili ekološke vreće (neka vrsta navlake), s obzirom na to da Uprava Nac. parka ne dozvoljava pranje posteljine u Parku, a domar ne može nositi posteljinu u Zadar na pranje.

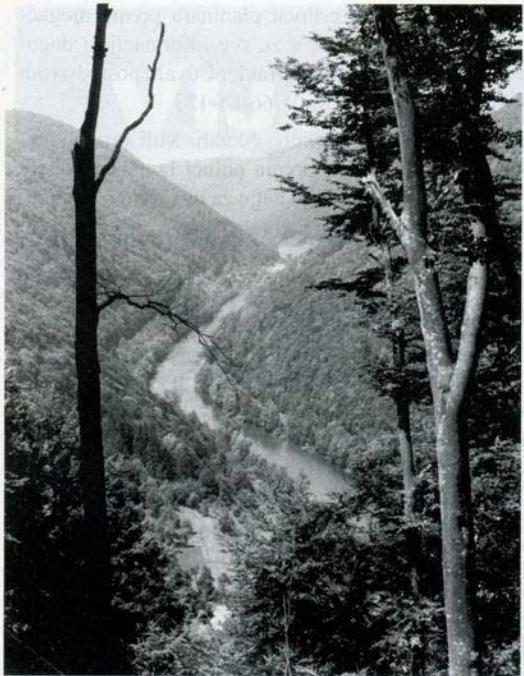
Sva planinarska društva čiji članovi namjeravaju gostovati u domu trebaju se najaviti 15 do 30 dana prije domara Valteru Moroviću na tel. 021/231-792, a s obzirom na to da je domar od 1.VI do 1.IX. neprestano u domu, onda Zvonimiru Šariću, Jerolima Vidulića 9, (tel. 021/250-456). Planinare koji žele prespavati na Stapu ili Strugama molimo također da se najave, a za svoj boravak ostave doprinos za održavanje skloništa (10 kn po osobi), jer je sve više planinara, trkača za pečatima, koji lete po Velebitu kao muhe bez glave, pa onda gundaju da nemaju gdje spavati.

Smilja Petričević

SKUPŠTINA HPD »PLIVA«

Izborna Skupština HPD »Pliva« razmatrala je uspehe postignute u proteklom razdoblju, utvrdila program budućih aktivnosti, izabrala novo vodstvo te uručila priznanja najboljima. Društvo je opravdalo laskavo priznanje najuspješnije planinarske udruge udružene u HPS u 1999. godini, jer je članstvo od 1996. povećano dva i pol puta. U istom razdoblju broj izleta je povećan za 50% i dostigao je brojku od 136 u 2000. godini. Ako se zbroje sudionici svih izleta u kalendarskoj godini, onda je za 4 godine porast za 66% i dostiže brojku od 1750. Zanimljiv je podatak o ukupnom broju sati hodanja svih sudionika izleta. Ova brojka (11008 sati) bilježi još veći porast (84%), jer izleti sve duže traju, uz porast prosječnog broja sudionika po izletu (12,9 u 2000. god.). Ovi i mnogi drugi podaci dostupni su zahvaljujući programu automatske obrade podataka o aktivnostima Društva, koji koristi još desetak planinarskih društava.

Nova predsjednica Društva je Silvia Poljak, potpredsjednik Antun Kruljac, tajnik Vesna Tisaj, a bla-

Kanjon rijeke Kupe

Damir Naglić

gajnik Ivana Batinić. Na njima je zadatok da s Upravnim odborom prihvate pojačan interes za učlanjivanje, nastave organizirati planinarske škole i druge oblike obrazovanja, osobito na planu zaštite prirode baštine.

Na Skupštini su podijeljene diplome polaznicima planinarske škole, uručena priznanja Društva za 10 godina članstva (2 člana), 20 godina (3 člana), najuspješnjem planinaru u 2000. godini, te još 7 posebnih priznanja. Šestorici članova uručio je priznanja PS Zagreba Zdravko Ceraj, predsjednik PSZ, a 5 članova primilo je priznanja HPS iz ruku Darka Berljaka, tajnika HPS.

Boris Bjedov

NEPOZNATOM PREPLATNIKU!

Preplatnik nepoznatog imena i prezimena uplatio je u Bjelovaru preplatu za časopis još 6. listopada 2000. Pritom je na uplatnici umjesto preplatničkog upisao svoj matični broj. Kako bez preplatničkog broja nije moguće ustanoviti tko je tako pogrešno uplatio svoju preplatu, molimo planinara rođenog 27. studenoga 1970. da svoj identitet otkrije Hrvatskom planinarskom savezu i Uredništvu »Hrvatskog planinara«.

Ur.

DOĐITE NA PLANINARSKI POHOD KANJONOM RIJEKE KUPE

Planinarsko društvo »Vršak« iz Brod Moravica organizira u nedjelju 27. svibnja četvrti po redu pohod planinara u kanjon rijeke Kupe. Zborno mjesto je u Brod Moravicama u 9 sati, a zatim će se ići preko Završja, Gornjeg Šehovca (545 m) u Goršete (205 m), gdje je u 11,30 sveta misa u kapelici Svetе Lucije. Nakon odmora uz domaći čaj i rakiju, do 12,30 sati, poći će se prema Donjoj Lamanoj Dragi (210 m) uz rijeku Kupu i odatle u Gornji Šehovac, gdje pohod završava oko 15 sati.

Za sve informacije možete se obratiti na telefone 051/817-156 (Štajduhar), 051/817-202 (Naglić) ili 051/817-141 (Tušek).

Emil Tušek

HUMOR

Pl. dom »Zvonimir Plevnik«, Kalvarija (Karlovačko pokuplje)

PANTONE® COLORS

CHROMOS *dd* **CHROMOS**

Tvornica grafičkih boja Samobor - Hrvatska

Printing Ink Factory Samobor - Croatia

JOHANN FANZOJ

PUŠKARI OD 1790.
FARLACH AUSTRIJA

OPREMA ZA LOVCE I PLANINARE

MAINDL CIPELE

WAX JAKNE

BRIKO NAOČALE

NAPRTNJAČE

LEKI ŠTAPOVI

ČARAPE

RUKAVICE

Atraktivan izbor proizvoda uz akcijske cijene!

**Planinarskim društvima odobravamo
popust na veće narudžbe**